

Riksdagen Uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden 2021/22:12

Fredagen den 12 november

§ 1 Utrikes frågor

Utrikesminister Ann Linde

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor
den 18 oktober 2021

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor den 15 november 2021

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

God morgon, ärade ledamöter av Sveriges riksdag, och välkomna till dagens sammanträde med EU-nämnden den 12 november 2021! Vi har en relativt lång föredragningslista i dag med ett antal ämnesområden, så jag vädjar till var och en av er att hålla er någorlunda disciplinerade vid eventuella inlägg. Kärnfulla inlägg skulle jag vilja rekommendera. Jag vet att det är två partier som har olika stämmor i dag och är väldigt intresserade av att komma iväg i god tid – jag ska inte nämna dem, men de känner av det själva.

Med detta sagt inleder vi dagens EU-nämndssammanträde. Vi börjar med att hälsa utrikesminister Ann Linde med medarbetare välkomna till Skandiasalen denna soliga fredag. Vi inleder som vanligt med återrapport från mötet i rådet den 18 oktober 2021.

Anf. 2 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Vilken ljuvlig inledning! Jag instämmer i att det vackra vädret gör en på gott humör.

Rådets nästa möte hålls den 15 november, alltså på måndag, i Bryssel. På dagordningen står tre diskussionspunkter: Västra Balkan, Sahel och den strategiska kompassen samt Aktuella frågor. Rådet väntas anta slutsatser inför den sjätte översynskonferensen för konventionen om vissa konventionella vapen och inför den tionde översynskonferensen för icke-spridningsfördraget.

När det gäller återrapporteringen har EU-nämnden redan mottagit en skriftlig sådan, och jag har inget utöver den att tillägga.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkten 3, Aktuella frågor. Det är en informationspunkt, en återkommande fråga inom ramen för utrikesrådet.

Anf. 4 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr ordförande! Den höga representanten Borrell väntas som vanligt beröra olika ämnen under punkten Aktuella frågor. Även om detta inte är en punkt där regeringens ståndpunkt ska förankras i riksdagen vill jag ändå nämna några förväntade frågor.

Borrell lär komma att ta upp militärkuppen i Sudan. Läget är allvarligt. Hundratusentals människor har gått ut på gatorna för att visa sitt missnöje med militären. Premiärminister Hamdok sitter alltjämt i husarrest. Landets ekonomi är i fritt fall.

Sverige fördömer statskuppen. Den demokratiska övergången måste återupptas och den civila premiärministern återinsättas. Säkerhetsstyrkorna måste avhålla sig från våld. Sverige har sedan revolutionen lämnat stöd till Sudans demokratiska övergång. Den senaste utvecklingen får konsekvenser för det svenska biståndet. Hur vi anpassar biståndet kommer att bero på om den demokratiska övergångsprocessen återupptas.

Vi måste också vara uppmärksamma på hur situationen i Sudan påverkar den omgivande regionen. Här kan EU, som nyligen har utsett en ny särskild representant för Afrikas horn, spela en positiv roll.

Även situationen i Etiopien förväntas komma upp under Aktuella frågor. Vi väntar oss en uppdatering från kommissionär Jutta Urpilainen, som i oktober besökte Etiopien tillsammans med EU:s särskilda representant för Afrikas horn.

Sverige välkomnar att EU upprätthåller tryck på hög nivå på Etiopien för vapenvila, obehindrat humanitärt tillträde och en politisk lösning på konflikten.

Konflikten i norra Etiopien har eskalerat den senaste tiden. Tigrayanska styrkor har tagit kontroll över allt större områden och närmar sig Addis Abeba. Etiopiens regering har utlyst ett nationellt undantagstillstånd. Den hårda retoriken, inklusive hatpropaganda, är allvarlig. Samtidigt fortsätter den omfattande humanitära krisen att försämrats, och tillträdet är fortfarande kraftigt inskränkt.

FN:s och Etiopiens kommission för mänskliga rättigheter har publicerat resultaten av sin gemensamma utredning. I rapporten konstateras att alla parter troligen har begått övergrepp mot den internationella humanitära rätten, de mänskliga rättigheterna och flyktingrätten som i vissa fall kan uppgå till krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. Etiopiens regering måste följa upp rapporten. Ansvar måste utkrävas.

Vid rådets möte den 18 oktober var det fler medlemsstater än tidigare som tog upp sanktioner som en möjlighet. Sverige välkomnar att diskussionen rör sig i denna riktning. Vi anser också att EU bör se över sitt ekonomiska stöd till Etiopien för att trycka på berörda aktörer.

Borrell väntas även ta upp Belarus, med fokus på de senaste dagarnas händelser vid den belarusisk-polska gränsen. Regimen har sedan i somras trappat upp situationen genom att organisera migrantströmmar mot EU:s yttre gräns. Detta är ett oacceptabelt sätt att utnyttja människor i syfte att påverka EU och vår Belaruspolitik. EU måste tydligt visa att vi inte kommer att ge vika i våra krav på respekt för demokratiska principer och mänskliga rättigheter på grund av detta cyniska agerande.

Samtidigt tilltar repressionen mot det belarusiska civilsamhället och fria medier. Det finns nu över 800 politiska fångar. Det är därför viktigt att EU är berett att svara med ytterligare sanktioner, både mot aktörer som är ansvariga för brott mot mänskliga rättigheter och demokratiska principer och mot dem som är ansvariga för att organisera irreguljära migrationsströmmar.

En ändring av sanktionsregimen för att möjliggöra restriktiva åtgärder mot aktörer som ligger bakom organiserandet av migrationen avses antas vid rådets möte. Nämnden har med kort varsel behandlat en annotering, och regeringsbeslut fattades i går för Sveriges del. I nästa steg ska listan över aktörer som blir föremål för sanktioner beslutas. Sverige förväntar sig att det ska gå fort att få detta femte paket på plats.

Vi noterar också att Putin och Lukasjenko den 4 november bekräftade de "vägkartor" som under lång tid har förhandlats mellan Ryssland och Belarus för att öka integrationen mellan de båda länderna inom den så kallade unionsstaten. Det exakta innehållet i dessa vägkartor är inte känt, men det finns en uppenbar risk att en pressad och illegitim Lukasjenko gör långtgående eftergifter när det gäller Belarus nationella suveränitet.

Anf. 5 HANS ROTHENBERG (M):

Ordförande! Det var tydliga ståndpunkter vad gällde framför allt Etiopien och Belarus. Jag tycker dock att det vore på sin plats att vi här i EU-nämnden också tog upp den fråga som har figurerat under den gångna veckan, nämligen att det i Politico presenterades att Sverige har varit en bromsande kraft vad gäller sanktioner, detta på grund av den speciella ordning vi har i Sverige för att förankra regeringens ståndpunkt – läs: EU-nämnden.

Jag skulle önska att utrikesministern kunde kommentera om det finns någon som helst grund i det som Politico skriver. Och hur har utrikesministern och regeringen agerat för att bemöta dessa uppgifter om det inte finns någon grund för dem?

Anf. 6 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag tackar så mycket för informationen.

Jag hade en kort fråga angående det nya sanktionspaketet. Sanktionerna som gäller i dag omfattar ju endast 166 personer och 15 juridiska personer. Spontant tycker jag att det låter ganska lite med tanke på hur pass allvarlig situationen där har varit sedan valet 2020.

De sanktioner som gäller nu har ju inte utgått från inblandning i människosmuggling, om man vill kalla det så. Om man ska komma åt den människosmuggling som pågår just nu, och som väldigt många människor är inblandade i, måste den här listan utökas ganska kraftigt. Jag tänkte höra om det finns någon ungefärlig siffra på hur många som kommer att omfattas.

Dessutom undrar jag om dessa sanktioner kommer att riktas mot personer i andra länder. De som organiserar denna människohandel är ju ofta personer och internationella företag som kan ha säten i helt andra länder, till exempel i de länder migranterna kommer från. Jag tänkte höra om det finns en plan på att införa sanktioner även mot enheter och personer som har sin hemvist på andra ställen.

Anf. 7 HÅKAN SVENNELING (V):

Tack så mycket för regeringens engagemang för Sudan och Etiopien! Jag tycker att det är väldigt välkommet att regeringen har det och hoppas att regeringen kan vara aktiv i att också stödja de insatser som EU gör för att få ett civilt styre i Sudan och för att få fred i Etiopien.

Det är bra att det har kommit upp diskussioner om sanktioner och en eventuell förändring av det ekonomiska stödet till den etiopiska regeringen. Kriget har ju nu pågått i mer än ett år. Jag undrar därför om regeringen hoppas att dessa åtgärder kan leda till att man får till faktiska fredsförhandlingar. Risken att vi får en fallerande stat i Etiopien är faktiskt väldigt stor just nu, med olika befolkningsgrupper som har egna milisstyrkor eller egna delar av militären. Det kan också leda till ett långvarigt inbördeskrig när nu regeringen har kraftiga militära bakslag.

Läget i Etiopien är alltså väldigt oroande. Jag hoppas att Sverige stöder alla försök att få till faktiska fredsförhandlingar mellan parterna.

Det är också välkommet att man är på gång med ett femte sanktionspaket gentemot Belarus. Utvecklingen är allvarlig, och det är bra att vi har så stor enighet i Sverige kring sanktionerna mot Belarus.

Anf. 8 SOFIA DAMM (KD):

Herr ordförande! Tack för dragningen, statsrådet!

Kristdemokraterna står också bakom regeringens ståndpunkter. När det gäller Belarus vill jag ändå bara skicka med att hur mycket vi än avskyr Rysslands och Belarus agerande kan vi aldrig tillåta att människor dör vid Europas gränser. Hur ser det ut när det gäller humanitärt tillträde och så? Det nämndes inte i dragningen.

Anf. 9 FREDRIK MALM (L):

Ett kort medskick från Liberalerna som vi också har upprepat tidigare i olika sammanhang: Det handlar inte bara om att verka för skärpta sanktioner utan också för bredare sanktioner, mot såväl personer som sektorer, när det gäller Belarus.

Anf. 10 Utrikesminister ANN LINDE (S):

När det gäller Politico måste jag först slå fast att det vore regeringen fullständigt främmande att efterforska några källor till Politicos information. Det kommer vi givetvis absolut inte att göra. Men de hade ju fel i sak, och det har vi varit väldigt tydliga med. Jag har också gett intervjuer till både *Ekot* och TT för att klargöra att det som stod i Politico förmodligen handlar om att man har frågat om proceduren vid sanktioner, som är annorlunda jämfört med andra länder. Det kan möjligtvis komma därifrån, men det är en spekulation. Det finns inget som helst stöd för att regeringen skulle ha gått ut och skylt på EU-nämnden; det är ju löjligt. Men det vore oss som sagt totalt främmande att efterfråga några källor.

När det gäller SD:s och Ludvig Asplings fråga om man kan ha sanktioner mot både enheter och personer från andra länder är svaret ja. Det kan man.

Processen är sådan att man fattar ett beslut, och EU-nämnden och regeringen har nu fattat beslutet att jag på måndag ska kunna säga ja till att EU för in alla som är med i organiseringen av migrationsströmmarna. Det har man inte kunnat göra tidigare så som sanktionsregimen har sett ut.

Nu kan man se vad det är för personer och företag, bussbolag eller taxibolag, som är med och sedan sätta upp dem på listan.

>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Svaret på frågan är alltså ja.

Svenneling frågade vad vi gör när det gäller fredsförhandlingarna i Etiopien. Vi verkar både nationellt och inom EU för omedelbar vapenvila, humanitärt tillträde och en politisk lösning.

I måndags talade statsministern med Etiopiens statsminister Abiy, och jag har i närtid talat med min etiopiske kollega och Eritreas utrikesminister. Vi har båda fört fram samma budskap.

Vi har ökat det humanitära biståndet eftersom situationen är fruktansvärd, och det råder i princip enighet inom EU-kretsen för att trycka på.

Tyvärr blir det dock allt svårare att få dem att lyssna. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Jag håller med Sofia Damm om att det är en förfärlig situation. I går hade jag ett långt samtal med chefen för UNHCR, Filippo Grandi, om vad vi kan göra. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< Vi har gått ut och sagt att både UNHCR och frivilligorganisationer som Röda Korset ska få tillträde.

Det som är lite oroväckande är att detta ligger i Belarus narrativ. Ni har kanske sett Aftonbladets rubrik om att Lukasjenko gråter på nätterna för flyktingarna. Det finns en desinformation och påverkan här som svenska medier borde se igenom. Det är viktigt att vi ser igenom det och inte faller för detta. Vi ska kräva tillträde för humanitärt stöd men inte gå i fällan att det nu är polackerna som är hemska och belarusierna olyckliga och att allt är EU:s fel. Det är en del av hybridattacken, och det ska vi vara uppmärksamma på.

Förlåt utvecklingen, herr ordförande. Vi skulle ju hålla oss korta och kärnfulla.

Anf. 11 HANS ROTHENBERG (M):

Det var inte eftersökning av källor jag återopade utan om regeringen har agerat för att bemöta dessa uppgifter. Politico är ju inte vilken webbsida som helst; företaget har 500 anställda och kan mäta sig med Nordens största tidning. Det var detta jag frågade efter.

Vi är helt överens om att man varken ska eftersöka källor eller något annat som strider mot svensk lag. Att man ska söka omfattande sanktionspaket mot Belarus på alla fronter är vi nog också överens om.

Moderaterna kommer aldrig att eftersöka en källa, men vi eftersöker svaret på frågan.

Anf. 12 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Förutom mina egna intervjuer har givetvis min stab kontaktat Politico för att ge faktainformation om processer rörande sanktioner och så vidare till Politico.

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för tydliggörandet och noterar och tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 4, Västra Balkan. Det är en diskussionspunkt.

2021/22:12
12 november

Anf. 14 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr ordförande! Avsikten är att följa upp rådets tidigare diskussion i maj och toppmötet mellan EU och västra Balkan i oktober. EU:s utvidgning är som bekant främst en fråga för allmänna rådet och kommer därför inte att vara i fokus på måndag.

Jag har under året som OSSE-ordförande besökt samtliga länder på västra Balkan. Det är tydligt att spänningarna i regionen ökar, särskilt i Bosnien och Hercegovina men också mellan Kosovo och Serbien och mellan Montenegro och Serbien.

EU måste tala med en röst; det är så vi får genomslag. Det är särskilt angeläget i den situation som nu råder i Bosnien och Hercegovina. Spänningarna där ha fördjupats till den grad att det riskerar att undergräva landets funktionalitet och stabilitet.

Vi måste också konstatera att hela regionens EU-närmande i stor utsträckning har stannat upp samtidigt som andra aktörer flyttar fram sina positioner. Det är oacceptabelt att anslutningsförhandlingarna med Albanien och Nordmakedonien inte har kunnat inledas. Vi kan inte godta att Bulgariens bilaterala frågor sätter krokben för Nordmakedoniens anslutningsprocess i strid med rådets tidigare enhälliga beslut.

På måndag kommer jag att betona att EU:s omfattande engagemang för och djupa samarbete med västra Balkan måste fortsätta. Vi vill se starkt samarbete på områden av gemensamt intresse, mot korruption, organiserad brottslighet och miljö- och klimatfrågor.

Sverige fortsätter att vara tydligt med att mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer samt jämställdhet är särskilt viktiga områden. Jag har vid samtliga resor till länderna i regionen betonat vikten av grundläggande reformer, senast i oktober i Sarajevo och Tirana.

Slutligen vill jag nämna normaliseringsdialogen mellan Belgrad och Priština. Jag har nyligen pratat med Miroslav Lajčák, som är EU:s särskilda sändebud för dialogen, om hans ansträngningar. Kosovo och Serbien behöver prioritera dialogen och respektera de överenskommelser som har ingåtts.

Anf. 15 FREDRIK MALM (L):

Ordförande! Mycket som nämns i denna ståndpunkt är förvisso viktigt vad gäller Nordmakedonien, dialoger, jämställdhet och annat. Detta över-skuggas dock helt av att Milorad Dodik och Republika Srpska nu aviserar att de ska bygga upp en egen armé.

I praktiken går detta att tolka som så nära en självständighetsförklaring man kan komma. Det ger kalla kårar med tanke på det som hände i Bosnien på 90-talet när den höga representanten nu brevledes meddelar FN:s generalsekreterare att Bosnien kan dras in i ett nytt inbördeskrig.

Därmed får denna punkt en långt djupare och mer allvarlig karaktär än vad man kanske tänkte för sju åtta veckor sedan när man bestämde att detta skulle upp på dagordningen.

Hur ser regeringen på risken för eskalering?

Den bosniakiska och kroatiska ledarna i federationen kan ju inte bara stillatigande se på vad som sker. Samtidigt finns det uppenbara risker att både Kroatien och Serbien på olika sätt agerar.

Min andra fråga gäller det utrikesministern inledde punkten med, att vi vill ha enighet i EU. Hur ska det gå att nå när frågan om eventuella sank-

tioner mot Dodik och Republika Srpska kommer upp på dagordningen framöver? Det är väl inge vild gissning att det hamnar där om denna eskaleringen fortsätter för att på något sätt pressa dem från att unilateralt lämna Bosnien och Hercegovina som statsbildning.

Vad finns det för förutsättningar för en enighet inom EU-kretsen då? Vi ser ju hur otroligt svårt det är att få skärpta sanktioner på andra områden när det gäller stater i närområdet.

Anf. 16 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Hur kan man sätta press på Bulgarien när de nu blockerar? Vad finns det för möjlighet att nå en annan inriktning på arbetet?

Anf. 17 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag vill bara understryka vår sedvanliga avvikande mening på denna punkt. Vi ser inte EU-närmandet som ett självändamål eller som något oundvikligt. Huruvida dessa länder får ett närmare och närmare förhållande med EU måste bero på utvecklingen i de enskilda länderna.

Vi är också motståndare till det tredje steget i IPA-instrumentet.

Anf. 18 HÅKAN SVENNELING (V):

Det är bra att regeringen markerar mot Bulgariens krokben mot Nordmakedonien och Albanien. Vi ser att krokbenet mot Nordmakedonien också får inrikespolitiska konsekvenser kopplat till lokalval och premiärministerns avgång, så det är viktigt att EU håller vad man lovar och ger Nordmakedonien möjlighet att förhandla på sätt som tidigare gjorts.

Det är också bra att utrikesministern lyfter fram dialogen mellan Kosovo och Serbien, för den är viktig att hålla vid liv, framför allt för att minska de spänningar vi tidigare har sett.

Så till frågan som Fredrik Malm tog upp om Bosnien och Hercegovina och den utveckling vi ser när det gäller Dodik och hans uttalanden. Det är inte första gången som den serbiska minoriteten agerar på detta sätt; 2009 gjorde Dodik en liknande manöver. Då tvingades man förhandla med honom, och sedan drog sig internationella åklagare och domare som jobbade med korruption bort från området. Det ledde enligt många till ökad korruption, vilket såklart är en risk om de instrument som finns för att bekämpa korruption försvinner.

Vad kan hända denna gång med denna manöver? Även om han får Dodik till förhandlingsbordet och försöker hålla ihop enheten, vad blir priset för enheten denna gång? Vad kan vi göra för att motverka denna typ av separatistiskt beteende som ändå finns inbyggd i den situation som råder i Bosnien och Hercegovina.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Jag kan bara instämma i att det är viktigt att Bulgarien pressas hårdare, även om de inte har någon regering på plats, för som det har sagts tidigare har detta lett till en önskad konsekvens i Nordmakedonien. Det är klart att det finns ett starkt önskemål från befolkningen att EU står upp för det som utlovats.

Anf. 20 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Jag tar frågorna från Fredrik Malm och Håkan Svenneling i ett sammanhang. Det här är en allvarlig situation. Tyvärr har Dodik hållit på så här hur länge som helst. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<Detta kommer alltså gång på gång med jämna mellanrum.

Men situationen är värre nu än den har varit på mycket länge. I de diskussioner som jag har haft med FN, Europarådet, OSSE och EU finns det en känsla av att det inte har varit så här dåligt sedan kriget, och det är en tämligen enig bedömning. Dodik har pratat om överföring av kompetenser från staten Bosnien och Hercegovina till entiteten Republika Srpska, och han deltar inte längre i presidentrådets arbete. Jag kan konstatera att när jag var där i oktober förra året deltog han och satt ordförande, men när jag var där för en månad sedan bojkottade han det. Det är ett steg i den riktningen.

>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<Därför ser jag det lite grann som min roll att, med de erfarenheter jag nu har som OSSE-ordförande och då jag har varit så pass mycket i regionen och pratat med många, vara lite alarmistisk för att inskräpa hur allvarligt läget är och påminna om kriget som var.

Den diskussion som vi ska ha på måndag ser jag som en möjlighet att fortsätta att bygga en enighet för att kunna nå fram till ett tuffare agerande, men vi ser att >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<lade fram ett icke-papper där det pratades om att ändra gränserna på västra Balkan, där Republika Srpska skulle ingå i Serbien och Kosovo skulle ingå i Albanien. Det är ett otroligt destruktivt sätt att agera. Man måste ta avstånd från allt sådant. Däremot är det inte dags för sanktioner ännu, så länge det finns möjlighet att få tillbaka Dodik. Det har hänt tidigare att man har lyckats när det politiska trycket har byggts upp.

Vi har bett EU:s utrikesservice EEAS att ta fram en analys av vad som kan vara möjliga nästa steg för att öka trycket. Jag har som sagt ingen annan åsikt än ni, att det är en väldigt allvarlig situation.

Dodik tillträdde 1996. Om man går igenom hans retorik – egen armé, secession och hate speech – ser man att det har återkommit i cykler. Man får inte låta honom få övertaget i diskussionerna.

När det gäller det som Annika Qarlssoon sa om tryck mot Bulgarien är också det ett sorgebarn. Det kom nästan som en blixtnär från klar himmel, när Grekland äntligen hade släppt sitt veto och Nordmakedonien hade gjort otroliga saker, såsom att byta namn på sitt eget land. Det är helt otroligt – tänk om vi hade behövt kalla vårt land för något annat! Det är faktiskt en otrolig uppoffring, och så kommer helt plötsligt Bulgarien som en blixtnär från klar himmel.

Det finns en enighet. EU:s utrikesministrar men också statsministrar har pressat Bulgarien hur mycket som helst, men det har legat inne i en inrikespolitisk diskurs. Sedan har man haft val, och sedan har man inte kunnat ha regeringsbildning. Det har hållit på hur länge som helst. På söndag är det nytt val i Bulgarien, och vi tror inte att någonting kommer att hända förrän efter det. Det som är positivt nu är att vi har stöd från USA, som väldigt tydligt pekar ut Bulgarien. Jag har själv hört Blinken säga att Bulgarien måste sluta med detta. Det är ett ganska hårt tryck att vi har en sådan enighet.

Anf. 21 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag har bara en liten fundering angående utläggningen om språkbråket, om vi kan kalla det för det, och även namnfrågan. Om man börjar tjafsa redan om dessa symbolfrågor, om det blir ett sådant stort bråk redan om dessa grejer, vad tycker utrikesministern att detta säger om unionens möjligheter att få till ett fungerande samarbete med dessa länder i framtiden, när och om de är inom unionen? Känns det inte som att detta tjafs är en indikation på att större problem kommer längre fram? Det är i alla fall så jag tolkar det. Jag vill gärna ha en kommentar angående det.

Anf. 22 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Det är inte min uppfattning. Jag tror att tjafset handlar om att man när man har en möjlig utpressningssituation kan dra det in absurdum. Det är detta som Bulgarien gör nu. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Sedan kommer man naturligtvis i alla andra frågor att ha diskussioner mellan medlemsländer, så som man har överallt. Man måste komma ihåg att en medlemskapsprocess kan ta många år. Vad detta handlar om är att starta den process som man enhälligt har fattat beslut om för över ett år sedan.

Anf. 23 FREDRIK MALM (L):

I ståndpunkten finns egentligen bara en mening eller två som rör den oerhört allvarliga situationen i Bosnien och Hercegovina. Utrikesministern lade ut texten lite mer här nu muntligt, som svar på min och Håkan Svennelings frågor. Det är bra, tycker vi – Liberalerna alltså, inte jag och Håkan; jag talar bara för mig här – om utrikesministern är mer alarmistisk, så som nämndes.

Som ett medskick vill jag säga att det är viktigt att begrepp som territoriell integritet vad gäller Bosnien och Hercegovina nämns explicit i sådana resonemang och att Sverige agerar nu för att hitta likasinnade länder för att öka trycket på Republika Srpska att inte fortsätta den eskalering som nu sker.

I förlängningen kan detta få inverkan också på Serbien, som inom några år förväntar sig att bli medlem i Europeiska unionen. Det är en allvarlig situation som i förlängningen är långt mycket vidare än Bosnien och Hercegovina. Vi har i Sverige i likhet med de flesta andra EU-länder stora diasporor från denna region och så vidare. Sverige måste verkligen agera nu med ytterligare kraft för att Europeiska unionen ska kunna agera resolut för att utvecklingen ska förändras.

Anf. 24 ORDFÖRANDEN:

Det är korrekt som Fredrik Malm sa att det talade ordet gäller precis som det skrivna.

Anf. 25 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Jag säger detsamma som ordföranden: Det talade ordet gäller, och det är inget som helst problem att specifikt nämna territoriell integritet. Vi har ingen annan uppfattning där.

Anf. 26 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkt anmäld från Sverigedemokraterna.

Vi går över till dagordningspunkt 5, Sahel. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Ordförande! Diskussionen om Sahel hålls mot bakgrund av en allvarlig politisk och säkerhetsmässig utveckling i regionen och en tilltagande humanitär kris.

Sverige framhåller vikten av en bred ansats när det gäller Sahel. Utöver militära och humanitära insatser bör EU verka för att hantera grundorsakerna till regionens många utmaningar. Bland dessa finns klimatförändringar och korruption liksom brister i samhällsstyrning och respekt för mänskliga rättigheter, jämställdhet och inkluderande ekonomisk tillväxt.

I april antog EU en ny och ambitiös Sahelstrategi. Vi fick gott genomslag för svenska prioriteringar i förhandlingarna. Sverige kommer att verka för att strategin ska följas upp med konkreta nationellt förankrade handlingsplaner.

Situationen i Mali kommer självfallet att uppmärksammas. Sverige ser med stort allvar både på bristen på framsteg i övergångsprocessen och på signalerna om ett eventuellt samarbete med Wagnergruppen. Vi måste gemensamt hålla trycket uppe för en fredlig och demokratisk övergång till konstitutionellt styre. EU måste stödja regionala aktörer, framför allt den västafrikanska samarbetsorganisationen Ecowas, i deras ansträngningar.

Sverige ställer sig positivt till EU:s sanktioner mot personer som motverkar övergången till demokratiskt styre i Mali. Det som nu är aktuellt är att utforma ett juridiskt ramverk för nya EU-listningar, >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<Avsikten är att sända en tydlig signal till det maliska ledarskapet om situationens allvar.

Vid mötet förväntas också förslag om sanktioner mot Wagnergruppen. Vi har i närliggande länder sett den destabiliserande konsekvensen av Wagnergruppens och ryska legosoldaters verksamhet. Vi vill inte se en liknande utveckling i Mali. Sverige är positivt till EU-sanktioner också mot Wagnergruppen.

Anf. 28 LUDVIG ASPLING (SD):

I vanliga fall brukar det under Sahelpunkten finnas en liten mening om vikten av att förebygga irreguljär migration. Jag vet inte vart den har tagit vägen. Om statsrådet vill lägga tillbaka den är jag nöjd, annars anmäler jag avvikande mening.

Anf. 29 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Jag konstaterar att tidigare förankrad ståndpunkt gäller.

Anf. 30 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkt anmäld från Sverigedemokraterna.

Vi går över till dagordningspunkt 6, Övriga frågor. Är det något där som utrikesministern önskar kommentera?

2021/22:12
12 november

Anf. 31 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Ja, under lunchen kommer vi att avbryta rådsmötet för att i stället hålla det årliga ministermötet med länderna i det östliga partnerskapet. Detta är en del i förberedelserna inför själva toppmötet om det östliga partnerskapet. Jag vill påminna nämnden om att Belarus har lämnat det östliga partnerskapet.

Anf. 32 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi är bara fyra minuter efter angiven tidsram, så jag tackar ledamöterna för relativt kärnfulla och innehållsrika inlägg, och även utrikesministern, som också har hållit en god disciplin i dag. Det är vi tacksamma för.

§ 2 Utrikes frågor
Utrikesminister Ann Linde
Försvarsminister Peter Hultqvist
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor den 15 november 2021

Anf. 33 ORDFÖRANDEN:

Med detta sagt hälsar jag försvarsminister Peter Hultqvist med medarbetare välkomna till dagens EU-nämndssammanträde.

Vi går över till dagordningspunkt 7, Den strategiska kompassen, Presentation av ett första utkast. Det är en gemensam punkt och en diskussionspunkt. Jag antar att det är utrikesministern som inleder och försvarsministern som tar vid.

Anf. 34 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr ordförande! Nästa punkt handlar som sagt om den strategiska kompassen. Den kommer att diskuteras vid ett så kallat jumbomöte där både utrikesministrarna och försvarsministrarna deltar.

Som tidigare fastställts genom rådets slutsatser är tanken att den strategiska kompassen ska bidra till att precisera inriktningen för EU:s säkerhets- och försvarspolitiska samarbete. Detta kan göras genom att fastställa politiska riktlinjer och konkreta mål och syften för de kommande fem till tio åren på områdena krishantering, motståndskraft, förmågeutveckling och partnerskap.

Som konstaterats i regeringens totalförsvarsproposition behöver de europeiska staterna axla ett större ansvar för sin egen säkerhet. Omvärldsläget understryker behovet av ett starkt EU som bidrar till att främja fred och säkerhet i vår del av världen och globalt. Sverige stöder därför utvecklingen av en tydligare strategisk inriktning för ett europeisk säkerhets- och försvarssamarbete genom framtagandet av den strategiska kompassen.

Sverige betonar vikten av att utgå från en bred syn på säkerhet där EU:s unika mervärde ligger i dess förmåga att kunna kombinera såväl civila som militära verktyg. Kompassen bör ge stöd för den civila GSFP-paktens fulla genomförande och lägga grunden för en fortsatt ambitiös utveckling av EU:s civila krishanteringsförmåga.

En stärkt handlingsförmåga kräver tillgång till effektiva och ändamålsenliga instrument, civila såväl som militära. Den strategiska kompassen bör omfatta både ett förmågeutvecklande och ett insatsfrämjande perspektiv.

Sverige ser också positivt på att EU ser över den militära verktygslådan inklusive unionens snabbinsatsförmåga så att den kan bli mer effektiv och ändamålsenlig. För Sverige är det samtidigt av vikt att fortsätta att värna principen om att försvarssamarbete ska ske på mellanstatlig basis. Regeringens hållning är mycket klar: Vi vill inte se en EU-armé eller ett gemensamt EU-försvar. Denna fråga står heller inte på EU:s dagordning. Försvarsministern kommer strax att redogöra mer i detalj om detta.

Inre och yttre säkerhet är alltmer sammanlänkade. Sverige välkomnar därför att steg tas för att stärka unionens motståndsförmåga, bland annat genom utvecklandet av en verktygslåda mot hybridhot. Sverige betonar också vikten av jämställdhetsintegrering och att den strategiska

kompassen ska bidra till genomförandet av agendan för kvinnor, fred och säkerhet.

Försvarsministern kommer nu att redogöra för regeringens syn på partnerskap samt försvarspolitiska aspekter i kompassen.

2021/22:12
12 november

Anf. 35 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr ordförande! Det är viktigt för oss att EU förblir öppet mot omvärlden, och det är en prioriterad fråga för regeringen.

Regeringen har framhållit att den strategiska kompassen bör klargöra att EU:s säkerhets- och försvarspolitiska samarbete sker i en kontext av ett antal bilaterala, multilaterala och regionala samarbeten som gemensamt bidrar till en samlad europeisk förmåga. Det stärker i sin tur EU:s säkerhets- och försvarssamarbete och Europas förmåga att ta ansvar för sin egen säkerhet och verka som en global säkerhetsaktör. Regeringen avser att återigen påpeka detta vid ministermötet.

Regeringen avser att verka för att den strategiska kompassen bekräftar den transatlantiska länkens betydelse för europeisk säkerhet. Ett fortsatt nära samarbete mellan EU och Nato är enligt regeringens mening centralt. Särskilt välkomnas ett nära samarbete kring frågor som hybridhot, cyberhot, militär rörlighet och byggande av samhällelig motståndskraft.

Regeringen bejakar också ett utökat erfarenhetsutbyte vid genomförandet av agendan för kvinnor, fred och säkerhet samt klimat och säkerhet.

Regeringens hållning är vidare att den strategiska kompassen bör bidra till att främja stärkta bilaterala partnerskap, särskilt med USA, Kanada, Norge och Storbritannien, och detta bör ske utifrån en differentierad och skräddarsydd ansats.

Vad gäller EU:s militära verktygslåda är regeringens syn att arbetet bör ta avstamp i existerande strukturer och instrument. Jag kan konstatera att inom ramen för kompassen läggs förslag som behöver analyseras mer i detalj vad gäller den militära snabbinsatsförmågan.

Höge representanten Borrell har tidigare gett uttryck för att unionen behöver en ny så kallad initial entry force. Detta förslag har inte stöd bland EU:s medlemsstater och är enligt regeringens mening inte heller svaret på de utmaningar som unionen har att hantera.

Regeringens syn, som också delas av flera andra medlemsstater, är att EU i stället ska fokusera på mer scenariobaserade övningar och planeringar, pågående översyn av stridsgruppskonceptet, en översyn av de militära ledningsstrukturerna, användning av fördragets artikel 44 och att det före insatser genomförs så kallad force sensing, där man i förväg undersöker medlemsstaternas vilja att bidra till insatsen. Syftet med detta är att förbättra EU:s förmåga att kunna agera med snabbhet vid en kris utanför unionens gränser.

Regeringen välkomnar förmågesamarbetet på europeisk nivå och ser positivt på att det i den strategiska kompassen inkluderas resonemang om hur de militära förmågeutvecklingsprocesserna kan förbättras. Fokus bör vara på implementering i syfte att uppnå konkreta resultat vad gäller både förmågeutveckling och kooperativ effekt för GSFP-insatser. Förmågeutveckling är samtidigt i grunden ett nationellt ansvar där alla länder har olika förutsättningar och behov, vilket behöver beaktas.

Regeringen avser vidare att vid diskussion om kompassutkastet understryka att den strategiska kompassen inte ska syfta till att lägga fast prioriteringar för enskilda förmågeutvecklingsprojekt. Inriktningen bör snarare vara att på ett generellt plan uppmuntra till samarbete för utveckling av strategiska förmågor som bidrar till att fylla förmågegap.

Anf. 36 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Ordförande! Jag vill börja med att anmäla en avvikande mening på regeringens förslag till svensk ståndpunkt. Sverigedemokraterna anser inte att EU behöver utveckla en egen operativ förmåga. SD anser inte att EU:s handlingsförmåga som global aktör genom hela konfliktskykeln behöver stärkas. Det riskerar att leda till en dubblering av förmågor och att EU tar på sig uppgifter som existerande säkerhetspolitiska samarbeten i Europa redan löser. Det är dessutom en omfattande uppgift, och Sverige behöver i dagsläget prioritera den nationella försvarsförmågan.

Regeringens betoning av jämställdhetsintegrering i genomförandet av agendan för kvinnor, fred och säkerhet anser vi saknar tillräckliga skäl för varför denna fråga ska betonas på ett överstatligt plan som EU. Det bör därför inte betonas i den strategiska kompassen.

Anf. 37 ORDFÖRANDEN:

För formens skull vill jag påpeka att det kallas ”avvikande ståndpunkt” och ingenting annat, så att alla vet det. Även några andra har sagt fel tidigare, men nu samlade jag ihop allt för att nämna detta för nämndens ledamöter.

Anf. 38 HÅKAN SVENNELING (V):

Ordförande! Även jag kommer säkert att landa i en avvikande ståndpunkt.

Jag tror att de flesta utrikes- och försvarspolitiker i Sveriges riksdag kämpar med att förstå processen med den strategiska kompassen, vad det här är och vart det är på väg. Vi har fått god information från regeringen, bland annat från departementen, men det är fortfarande väldigt svårt att förstå exakt vart detta är på väg.

Jag tycker ändå att regeringen gör ett bra jobb med att försöka tydliggöra det hela, men vi hoppas att vi även i fortsättningen får tydlig information. När det finns konkreta förslag på bordet hoppas vi att regeringen kommer att vara tydlig med vilken den svenska ståndpunkten är i förhållande till dessa förslag.

Med det sagt tycker vi i Vänsterpartiet i grunden att det är bra att man samarbetar på EU-nivå om de civila delarna. Här finns exempel på hur man vill fördjupa detta. Nu finns goda exempel genom bland annat att Lettland har fått sjukvårdsutrustning för första gången från EU:s krisberedskap. Utrustningen har skickats från Kristinehamn i Sverige till Lettland för att ge stöd i coronapandemin. Detta visar att EU-samarbetet på detta område är väldigt bra.

Vi i Vänsterpartiet är dock mer tveksamma till det militära samarbetet. Jag undrar hur regeringen ser på den militära alliansfriheten i detta och på risken att den urholkas än mer. Om EU nu formar sig väldigt starkt kring en egen försvarspolitisk agenda blir det lätt EU mot någon annan. Det finns en risk att man då får olika proxyaktörer. Vi har tidigare haft en diskussion

om situationen när det gäller Belarus, som nu har blivit en tydlig motpart till EU samtidigt som alla vi här i rummet vet att en annan aktör finns i bakgrunden.

2021/22:12
12 november

När man läser regeringens ståndpunkt om den strategiska kompassen ser man tydligt att regeringen trycker väldigt mycket på Natosamarbetet. Även jag vet att regeringen är tydlig med att Sverige inte vill gå med i Nato och att det inte finns en politisk majoritet för det känner jag en oro för att man ändå närmar sig Nato i en sådan utsträckning som nu görs i EU att man blir en Nato light-medlem eller kanske Nato baby blue. Det vore en allvarlig utveckling.

Regeringen behöver snarare betona att ett EU-samarbete inte kan få innebära ett närmande till Nato på det sättet. Det är skillnad mellan 42.7-artikeln och Natos artikel. Det behöver betonas just för att vi vill vara militärt alliansfria.

Anf. 39 ORDFÖRANDEN:

Jag förstår att Håkan Svenneling ville nämna Kristinehamn, eftersom det ju ligger i hans hemlän.

Anf. 40 HANS ROTHENBERG (M):

Ordförande! Vi har nog inte förstått den strategiska kompassen in i dess minsta genom. Jag instämmer med Svenneling att det förhoppningsvis leder till större begriplighet när den väl ska antas.

Från moderat håll har vi i utskottshandlingen anfört att vi anser att detta är väldigt allmänt hållna positioner. Vi har också efterfrågat när det kommer ett papper från regeringen vad gäller regeringens riktiga position. Vi fick ett mycket vagt svar senast, och vi vill återigen flagga för att vi efterfrågar det och att vi sannolikt kommer att begära en överläggning om det hela.

Det som inte finns med här gäller ett perspektiv om den norra delen av Europa och Arktis. Där finns hot, risker och sårbarheter. Jag undrar hur regeringen har fått genomslag i diskussionerna för detta, framför allt sådant som har genererats av Rysslands agerande. Om detta inte sker finns en risk för en fokusförskjutning till andra delar som ligger längre bort från Sveriges direkta intressen.

Moderaterna vill vidare trycka på att vi drivit på för en förstärkning av Sveriges förmåga att hantera hybridhot. Regeringen har varit med på banan men har inte presenterat särskilt konkreta positioner på området. Frågan är varför man inte gjort det. När kommer dessa?

Anf. 41 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Om jag besvarar frågor från Svenneling och delvis från Rothenberg kan försvarsministern besvara Sällströms frågor.

Låt mig börja med processen för förhandlingarna av den strategiska kompassen och förankringen i riksdagen. På måndag kommer Borrell att presentera det första utkastet av kompassen. Då kommer vi att få redogöra för den syn som nu förankras här, men det kommer inte att ske någon textförhandling eller liknande. Det kommer heller inte att fattas några beslut på måndag.

Efter måndagens möte kommer det att föras diskussioner i EU:s rådsarbetsgrupper utifrån diskussionen under FAC-mötet. Där agerar vi

utifrån de ramar som riksdagen har lagt fast i bland annat totalförsvarspropositionen vad gäller svensk position avseende EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska samarbete.

Sedan förväntar vi oss att det kommer en andra diskussion om den strategiska kompassen i början av nästa år och att man därefter fattar beslut om den strategiska kompassen tidigast vid rådsmötet i mars 2022. Då kommer vi att ha god tid på oss att diskutera och förankra detta i EU-nämnden.

Både jag och försvarsministern har haft samråd med EU-nämnden om den strategiska kompassen. Försvarsministern hade det i maj, och jag hade det i juli. Därtill informerade vi via våra tjänstepersoner utrikesutskottet och försvarsutskottet den 28 oktober om den strategiska kompassen.

Om vi nu får de här papperen inför måndag kommer detta att studeras väldigt noga och analyseras av våra tjänstepersoner på departementen. Men, som sagt, vi förväntar oss inte några konkreta beslut förrän i mars, så vi kommer att ha god tid på oss.

När det sedan gäller Svennelings fråga om hur detta påverkar vår militära alliansfrihet är vår bedömning att den inte påverkas, och inte heller vår säkerhetspolitiska linje. Jag vill understryka att det i EU-fördraget finns en skrivning om att den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik inte ska påverkas av detta område. Ni som liksom jag var väldigt aktiva i samband med EU-omröstningen minns hur stor och viktig denna fråga var, och det gäller fortfarande. EU-samarbetet är en solidarisk gemenskap, inte en militär allians, och detta är vi väldigt tydliga med i alla diskussioner.

Svenneling nämnde artikel 42.7, den ömsesidiga försvarsklausulen. Vi lägger stor vikt vid att det är en solidarisk gemenskap. Vi har ett stort intresse av att fördragets artikel 42.7 är trovärdig så att vi till exempel kunde agera snabbt när Frankrike aktiverade den i samband med terroristattacker, om ni kommer ihåg. Det innebär att vi då förpliktar oss att lämna stöd, men vi väljer själva på vilket sätt vi lämnar stöd. Det behöver alltså inte vara militärt stöd, men det är inom den ömsesidiga försvarsklausulens ram. Det är *inte* en gemensam försvarsförpliktelse.

Anf. 42 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

För det första finns det varken något Nato light eller något Nato blue. Det existerar inte. Antingen är man med i alliansen eller inte. Det vi är med i är ett partnerskap tillsammans med andra länder. Den verksamhet som bedrivs inom ramen för det bedrivs med full respekt för vår militära alliansfrihet. Detta är väldigt tydligt klargjort, och rågångarna är tydliga i det sammanhanget.

Däremot vore det oerhört negativt för Sveriges säkerhet om vi inte hade kurage och vilja nog att samarbeta med länderna i Skandinavien och i vårt närområde, med Storbritannien och med USA, men även med Nato, som den stora militära kraften i Europa. Utan Nato skulle hela balanssystemet i vår del av världen haverera, vilket skulle innebära mycket negativt för svensk och nordisk säkerhet. Allt detta är alltså ett säkerhetspolitiskt pussel som måste fungera. Detta måste vi ta till oss och begripa om vi ska röra oss inom det som man kallar för realismens ramar.

Men något Nato light eller Nato blue existerar inte. Antingen är man med under artikel 5 eller också är man inte det.

Sedan skulle jag kunna ägna en timme åt att gå igenom hur det säkerhetspolitiska scenariot ser ut och hur detta fungerar mellan olika länder, men det kanske vi får göra i ett annat forum. Men vi får inte nedvärdera det som pågår på ett sådant sätt att det mer blir politiska sloganer som gäller i sammanhanget än de realiteter vi har att konfrontera.

I mitt anförande redogjorde jag för vår syn på initial entry force och markerade att det inte finns stöd bland medlemsstaterna. Jag markerade scenariobaserade övningar och planeringar. Jag markerade översynen av stridsgruppskoncept, de militära ledningsstrukturerna och force sensing samt att förbättra möjligheterna att agera vid kriser. Precis som utrikesministern säger kan det även handla om civila sådana.

Detta är ståndpunkter som man i nuläget kan tydliggöra utifrån den diskussion och debatt som har varit. Men det måste finnas en respekt för att detta, precis som utrikesministern sa, presenteras på måndag. Utifrån det som presenteras på måndag får vi återkomma till hur vi ska förhålla oss till olika resonemang och synsätt. Man kan liksom inte börja bena sönder något innan man har fått slutligen presenterat för sig vad det egentligen innehåller.

När det gäller operativ förmåga är, som jag sa inledningsvis, vår ståndpunkt – och det är väldigt viktigt – att vi anser att EU:s säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten bör ske i en kontext av ett antal bilaterala, multilaterala och regionala samarbeten och att detta bidrar till en samlad europeisk förmåga. Det vi gör med Finland, i Norden och i vår övningsverksamhet med en massa olika länder bidrar nämligen till en förmågeökning som sedan kan sättas in i ett europeiskt perspektiv. Det är inte detsamma som att detta leder till att vi har en kommandocentral i Bryssel som sedan sitter och dikterar operativ förmåga i detalj i land efter land. Detta är inte vår ståndpunkt.

Däremot stärker detta det sammanlagda samarbetet i Europa. Det stärker i sin tur EU:s säkerhets- och försvarssamarbete och Europas förmåga. Knutpunkten är EU:s relation med Nato, och där har vi sagt att vi samarbetar om cyberhot och hybridhot och om militär rörlighet. Detta är inte heller sådant som direkt vetter mot den operativa förmågan, som det låter på beskrivningen här. Jag tycker alltså att det är lite för tidigt att ha uppfattningen att EU nu håller på att utveckla en egen operativ förmåga. Vi har inte i någon mening sagt att det är det som är målet för detta.

Scenariobaserade övningar som är nödvändiga, både inom Nato, inom EU och inom de relationer vi har med de andra länderna, höjer naturligtvis förmågan och kompetensen att samarbeta i en kris. Ska vi sluta med sådant tycker jag att vi närmar oss dumhetens gräns.

Anf. 43 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Vi glömde säga något om invändningen mot kvinnor, fred och säkerhet. Jag vill gärna säga att detta är nödvändigt. Vi har åtaganden enligt säkerhetsrådets resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Detta gör EU starkare. Det räcker med att säga Mali eller Afghanistan, där avsaknaden av en genderanalys gör det oerhört problematiskt för trupperna. Detta är inte något slags liten extra svans som hängs på, utan det handlar om att stärka hela situationen. Kvinnor, fred och säkerhet i alla delar, även inom EU och OSSE, är alltså viktigt för regeringen.

Anf. 44 HÅKAN SVENNELING (V):

Då har jag en avvikande ståndpunkt gällande att man ser över den militära verktygslådan, inklusive snabbinsatsstyrkan, då vi är oroliga för att detta kommer att leda till ett fördjupat militärt samarbete, samt de delar som gäller EU:s och Natos samarbete.

Anf. 45 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Ordförande! Det kan mycket väl vara så att regeringens ståndpunkt inte är att EU ska utveckla en operativ förmåga, men den ståndpunkten finns ändå på centrala platser inom EU. Vi tycker helt enkelt inte att regeringens avståndstagande från detta och regeringens ståndpunkt är tillräckligt tydliga. Vi förbehåller oss därför rätten att ha en avvikande ståndpunkt i detta fall och anmäler den även fortsättningsvis.

Anf. 46 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Det räcker väl med att jag har redogjort för mitt – det är väl inte mer med det. Sedan får folk tycka vad de vill. Det är väl så demokrati fungerar! Jag behöver inte upprepa något.

Anf. 47 ORDFÖRANDEN:

Det kunde inte sägas tydligare; det uppskattar vi verkligen! Jag konstaterar att det ju finns tavelramar, men här i nämnden råder realismens ramar, som försvarsministern så tydligt konstaterade i sitt anförande.

Med detta sagt konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med oliklydande avvikande ståndpunkter från Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Då tackar vi utrikesministern för närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde och tillönskar ett bra kommande rådsmöte och givetvis en trevlig helg till utrikesministern och medarbetare!

Anf. 48 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Tack så mycket! Jag önskar nämndens ledamöter och ordförande detsamma.

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor – försvar den 6 maj 2021

Återrapport från informellt ministermöte den 27–28 maj 2021

Återrapport från informellt ministermöte den 1–2 september 2021

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor – försvar den 16 november 2021

Anf. 49 ORDFÖRANDEN:

Jag lämnar ordet tillbaka till försvarsministern för återrapport från rådets möte den 6 maj 2021, återrapport från informellt ministermöte den 27–28 maj 2021 och återrapport från informellt ministermöte den 1–2 september 2021. Är det något där som försvarsministern önskar kommentera?

Anf. 50 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Vid försvarsministermötet den 6 maj 2021 diskuterades den strategiska kompassen, med fokus på krishanteringskorgen. Många medlemsstater bejakade då en ambition att stärka EU:s roll som säkerhetsleverantör men menade att det behövs balans mellan ambition och realism. De mest framträdande områdena där medlemsstaterna ville stärka krishanteringsförmågan var styrkegenerering till insatser, snabbare beslutsfattande och unionens ledningsstrukturer.

Sedan har vi mötet i Lissabon. Där kunde jag själv inte delta på grund av reserestriktioner. Det jag kan säga är att det genomfördes en arbetsmiddag med Natos generalsekreterare, där man framför allt diskuterade kopplingen mellan den strategiska kompassen och Natos nya strategiska koncept. Även i Lissabon diskuterades den strategiska kompassen och förmågeutvecklingsfrågorna, som ni har sett i den skriftliga rapporteringen.

Medlemsstaterna hade också i Lissabon ett möte med afrikanska regionala organisationer inför ett EU–Afrika-toppmöte.

Sedan var det det informella försvarsministermötet i Slovenien 1–2 september. Vid detta möte diskuterades Afghanistan och lärdomar för EU:s säkerhets- och försvarspolitiska samarbete. Utöver detta diskuterades EU:s militära insatser. På dagordningen stod även diskussioner om den strategiska kompassen och motståndskraftskorgen, men den utgick på grund av tidsbrist.

Mot bakgrund av situationen i Afghanistan menade flera medlemsstater att det var tydligt att EU behöver stärka sin militära förmåga. Från den höga representantens sida salufördes tydligt idén om att skapa en ny europeisk snabbinsatsstyrka. En medlemsstat lyfte vid mötet också fram ett förslag om att etablera en militär träningsinsats i Ukraina, ett förslag som flera medlemsstater gav stöd till.

Anf. 51 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 2, Aktuella frågor. Detta är en informationspunkt.

Anf. 52 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

På dagordningen för FAC – försvar den 16 november finns två punkter: Aktuella frågor och EU:s träningsinsatser. Vid mötet förväntas rådet också fatta ett beslut om att upprätta en uppdaterad förteckning över Pescoprojekt. Skriftliga samråd med riksdag och EU-nämnd har skett i vanlig ordning.

I den så kallade fjärde vågen av Pescoprojekt kommer 14 projektförslag att upptas genom rådsbeslutet. Sverige har anmält deltagande i ett av de nya projekten. Det är ett franskt projekt, Future Medium Sized Tactical Cargo, som syftar till att definiera och utveckla en långsiktig EU-lösning för taktisk lufttransportkapacitet.

Sverige har föreslagit att ett projekt inom ledningssystemsområdet kallat Procomin, fonetiskt transkriberat, ej verifierat] ska upptas som Pescoprojekt. Efter samtal med Sverige menade sekretariatet att det svenska förslaget behövde utvecklas ytterligare innan det kunde gå vidare. Det finns därför inte med bland de nya Pescoprojekten.

Utöver detta förväntas rådet besluta om två rådsrekommendationer om Pesco. Den ena handlar om en bedömning av de deltagande medlemsstaternas framsteg när det gäller att fullgöra åtaganden som gjorts inom ramen för Pesco, och den andra rör ordningsföljden för fullgörande av de mer bindande åtaganden som gjorts inom ramen för Pesco och om fastställande av mer precisa mål. Skriftliga samråd med riksdagen och EU-nämnden har skett i vanlig ordning.

Under första dagordningspunkten förutses EU:s höga representant Josep Borrell informera om aktuella säkerhets- och försvarspolitiska frågor. Det är ingen diskussionspunkt där regeringens ståndpunkt ska förankras i riksdagen, men jag vill ändå informera om vad vi har fått veta att Borrell avser att beröra. Han väntas fokusera på arbetet med Pesco, militär rörlighet och framtida utveckling av EU:s samordnade närvaro till havs, Coordinated Maritime Presence.

Anf. 53 ORDFÖRANDEN:

Jag vill också förtydliga det som försvarsministern var inne på, nämligen att detta behandlas som en A-punkt i EU-nämnden i ett skriftligt samråd. För protokollet vill jag nämna att Pesco är det permanenta strukturerade samarbetet.

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 3, EU:s utbildningsuppdrag. Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 54 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Denna diskussion sker mot bakgrund av att träningsinsatserna har utvecklats mot allt bredare mandat, bland annat i syfte att öka insatsernas robusthet genom medföljande i fält och utvecklande av lokal förmåga till ledning, verkan och skydd. Därtill har ny träningsinsats etablerats i Moçambique under 2021, och diskussioner pågår inom EU om att ge stöd till Ukrainas militära utbildnings- och träningssystem. Ett alternativ är att etablera en rådgivnings- och träningsinsats i Ukraina.

Sverige deltar i EU:s träningsinsatser i Mali, Somalia och Centralafrikanska republiken. Regeringen avser vid försvarsministermötet

att understryka att stöd genom insatserna fortsatt behövas på grund av ett utmanande säkerhetsläge i de berörda länderna.

Regeringen stöder att det inrättas en militär rådgivnings- och träningsinsats i Ukraina. Regeringen vill i diskussionen understryka att stöd från EU också på säkerhets- och försvarsområdet utgör ett viktigt bidrag till Ukrainas reformagenda. Det skulle sända en tydlig signal om vårt engagemang och kan utgöra ett värdefullt komplement till övrigt bidrag, inklusive Sveriges, för att stödja reformeringen av Ukrainas säkerhetssektor. Stöd till Ukrainas militära utbildnings- och träningssystem har specifikt efterfrågats av Ukrainas politiska ledning, och det är viktigt för EU:s trovärdighet att vi svarar upp mot Ukrainas behov.

2021/22:12
12 november

Anf. 55 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ordförande! Precis som vi sa i försvarsutskottet i går vill vi moderater framhålla att det är oerhört viktigt att vi stöder Ukraina i träningsinsatser. Men det är också väsentligt viktigare för oss att bidra till och fokusera på de insatser som görs i Ukraina än de som görs i Mali, Centralafrikanska republiken och Somalia.

Vi moderater vill alltså meddela en avvikande ståndpunkt i frågan om EU:s träningsinsatser. Sverige har ju som enda land valt att delta i samtliga civila och militära krishanteringsinsatser som EU har genomfört. Jag kommer till den ståndpunkten på slutet.

Insatserna har varit väldigt officerstunga. Vi har räknat ut att det under senaste åtta åren har varit nästan 200 officerare ute på EUTM-insatser. Vi behöver tänka bättre på hur vi prioriterar Sveriges resurser.

Flera av insatserna har också fått ganska hård kritik av Europeiska revisionsrätten för bristande ledning och måluppfyllnad. Därför är vår avvikande ståndpunkt: Mot bakgrund av bland annat Europeiska revisionsrättens kritik mot EUTM-insatserna och Försvarsmaktens behov av att stärka det nationella uppdraget är det Moderaternas uppfattning att det är viktigare att fokusera på de insatser EU gör i Ukraina än i Mali, Somalia och Centralafrikanska republiken.

Anf. 56 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr ordförande! Jag vill precis som Alexandra ställa mig bakom alla insatser som kan stärka Ukrainas förmåga, också här när det gäller EU:s utbildningsinsatser.

Vi har också samma funderingar generellt kring de utbildningsinsatser som genomförs. Vi har i dag högt utbildade officerare som utbildar soldater i andra länder, framför allt i Mali, Somalia och Centralafrikanska republiken, i väldigt rudimentära uppgifter. Det är tveksamt hur detta stärker den individuella förmågan och Sveriges försvarsförmåga.

I det här läget tycker vi att vi måste koncentrera oss på att bygga upp den nationella försvarsförmågan. Vi är generellt sett inte emot alla utbildningsinsatser, utan vi kan naturligtvis tänka oss Ukraina och liknande.

Men låt mig göra ett annat medskick. Vi i försvarsutskottet besökte försvarsgrensstaberna nu under hösten. Samtliga angav att personalförsörjningen var en flaskhals när det handlar om att nå en förmågeökning. Vi ska ju återta en förmåga i det svenska försvaret. Bland annat angav Arméstaben att man har ungefär 300 officerare ute på olika

uppdrag. Det var tydligt att detta är menligt för deras möjlighet att öka försvarsförmågan och klara de åtaganden som riksdagen har gett försvaret.

Vi måste vara lite selektiva när det gäller utbildningsinsatserna. Vi delar dock Moderaternas vurm för Ukraina. Om Alexandra och Moderaterna tycker att det är okej skulle jag gärna vilja ställa mig bakom deras avvikande mening.

Anf. 57 ORDFÖRANDEN:

Det är inte upp till mig som ordförande att reglera hur Moderaterna ställer sig till Sverigedemokraternas yrkande. Jag vet inte vad de säger. Det får vi återkomma till.

Anf. 58 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Frågan om yrkandena lär ni klara ut själva. Det tänker jag inte ha någon åsikt om.

Det är inte så att det som sker i Afrika inte påverkar Europa. Det gör det. Här handlar det om att stabilisera olika områden och se till att bekämpa trafficking, kriminalitet och terrorism – det ena problemet efter det andra. Och det gör vi tillsammans med andra. Det är FN-insatser, gemensamma koalitioner som vi har gått ihop i och sedan EUTM.

Om EUTM skulle utgöra det stora problemet i sammanhanget vill jag upplysa er om att det kan handla om ett tiotal personer på respektive ställe. Den som vill bevisa att Mali, Somalia och Centralafrikanska republiken är stabila regioner som vi inte har behov av att stabilisera återstår det åtminstone för mig rätt så rejäl bevisbörda på den punkten. Vi kan liksom inte bortse från att detta är realiteter som vi också berörs av. Därför måste olika länder gå ihop för att bidra till detta.

Nu fick jag de exakta siffrorna. Vi har 9 svenskar på ena stället, 13 på det andra och 8 på det tredje. Det är alltså vad vi har på de här ställena.

Låt mig sedan ta upp detta med den samlade förmågeutvecklingen i Försvarsmakten. Jag följer ju detta kontinuerligt. Vi har i dag en betydligt högre militär förmåga än tidigare. Det beror i grunden på att vi lade om alltsammans 2015. Före 2015 hade man kommit på att man skulle utveckla en försvarsmakt som skulle syssla just med internationella expeditionära uppgifter.

För min del är det en helt orimlig ståndpunkt. Ett försvar är i grunden nationellt, och jag var med om att kritisera den inriktning som gällde före 2015. Men nu plötsligt ska jag sitta i en diskussion och framstå som om man bara är för internationella insatser och hämmar den nationella utvecklingen när vi i själva verket lägger så mycket pengar på den och får in mycket mer personal, både när det gäller värnpliktiga och personer som i olika befälsbefattningar ska leda detta.

Sedan är det Försvarsmakten som måste avgöra förbandssammansättningen, vilka som åker och vilka positioner vi ska ha i detta. Det kanske inte är en politisk fråga att bestämma det. Eller jag vet ju inte. Man kan ju alltid ha synpunkter på allting, men för min del är det svårt att som minister gå in och detaljstyra vilka befälskategorier som ska vara med i olika internationella insatser. Det skulle dessutom kunna bli föremål för en intressant KU-hantering om jag skulle agera i den riktningen. Det är något ni har att ta ställning till.

Detta är områden som inte är helt enkla att hantera. Det är väl också

därför som man skickar personal som är kvalificerad. Det handlar alltid om bedömning, avvägning och balans. Det är naturligtvis en intressant diskussion att föra med professionen. Det är upp till både mig och er att göra det. Men jag har respekt för Försvarsmaktens sätt att hantera de internationella insatserna och att de gör professionella bedömningar. Sedan kanske inte alla ser det på samma sätt.

När det gäller Ukraina vill jag återigen understryka att vi agerar tillsammans med de baltiska länderna i ett rent pådrivande syfte. Det kommer vi att fortsätta med.

Jag tror att detta i framtiden riskerar att innebära att vi tillsammans med att vi ökar den nationella militära förmågan kommer att få ta ställning till ett engagemang internationellt för att bidra till just stabilisering. Jag tror inte att huvudlinjen kan bli att vi ser på Sverige ur ett isolerat perspektiv eller att vi ser på EU ur ett isolerat perspektiv. Här behövs det ett betydligt bredare synsätt, om man ska vara realistisk.

Anf. 59 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar att frågan engagerar.

Anf. 60 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr ordförande! Tack, försvarsministern, för svaret! Jag instämmer i mycket av det som försvarsministern säger. Afrika och de länder som är aktuella för dessa träningsinsatser är en del av världen, och det påverkar Sverige. Vi har ett ansvar att engagera oss i världen i stort. Jag delar mycket av försvarsministerns analys.

Jag vill ändå ta upp två punkter som jag vill skicka med i diskussionen. De tre länder som nämns i underlaget, Mali, Somalia och Centralafrikanska republiken, är svåra miljöer på olika sätt. Här utbildar vi deras militärer. I Mali kan vi se att militären har begått två kupper under det senaste året. Det är militärens ledare som gjort detta. Det betyder de facto att när vi utbildar militären stärker vi de militära ledarnas möjlighet att påverka det demokratiska systemet.

I Centralafrikanska republiken pågår nu något slags maktkamp, kan man väl mer eller mindre kalla det, mellan Ryssland och Frankrike på olika sätt. Man skickar från Rysslands sida så kallade rådgivare i omgångar, och Frankrike gör sitt för att påverka utvecklingen i landet.

I Somalia gör sig den somaliska militären stor möda för att stoppa al-Shababs utbredning och islamistisk terrorism. Detta är det viktigt att man stödjer. Samtidigt vet vi att det finns olika milisgrupper i landet och att det också kan bidra till ökad oro i en svår politisk kontext.

Det är alltså inte helt enkla miljöer vi har att röra oss med här, oavsett vad man tycker i alla specifika fall.

Det andra som jag tycker är viktigt att skicka med när det gäller EU:s militära och civila insatser generellt är att vi från Vänsterpartiet tycker att man är lite för dålig från EU:s sida på att tydliggöra skillnaden mellan militära och civila insatser. Jag skulle inte säga att de här träningsinsatserna är det största problemet i detta sammanhang, för de är rätt tydliga i vad det handlar om. Men generellt sett är det otydligt. Om man till exempel tittar på underlaget till dagens möte och går in på de hemsidor som det länkas till ser man att insatserna är sammanblandade och

står under samma rubriker. Det blir på det sättet svårt att synliggöra för EU:s medborgare vilka insatser som är militära och vilka som är civila.

I ett annat underlag fanns det en bra karta där skillnaderna synliggörs, men det här är ändå någonting som jag tycker att Sverige borde påtala när man diskuterar EU:s internationella militära och civila insatser.

Anf. 61 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Jag kan konstatera att med antalet som angavs bara för Mali, Centralafrikanska republiken och Somalia har vi nog med personal där. Vi har armépersonal och högt utbildade officerare där som skulle räcka till utbildning av till exempel ett och ett halvt utbildningskompani i Sverige.

Det är inte bara så att vi har personal utsänd där, utan vi har olika militära staber, olika samarbetsstaber, EU och så vidare. Vi har bara från armén ungefär 300 utlokaliserade officerare. Många av dem är det naturligtvis nödvändigt att vi har ute, och så ska vi ha det, men vi måste vara lite mer selektiva. När det från försvarsgrensstaberna anges att det här är en flaskhals, ett problem med personalförsörjningen, för att klara av förmågeåtertagandet i Sverige måste man lyssna på det.

Jag tycker att försvarsministern och Försvarsdepartementet är ohörsamma gentemot våra försvarsgrensstaber.

Jag tyckte att jag fick ett okej till att ansluta mig till den avvikande meningen från Moderaterna, och då gör vi så.

Anf. 62 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ordförande! Tack, ministern, för svaren!

Jag tänker att när insatser som vi nu pratar om har blivit kritiserade för bristande ledning och måluppfyllelse måste vi fundera över hur vi prioriterar. Är det rätt prioriteringar, och behöver vi officerare någon annanstans? När det gäller att skicka ut 9, 13 och 8 personer krävs det inte bara att just skicka ut dem, utan det krävs också förberedelse, efterarbete och ledighet. Det kräver resurser, och vi behöver ta ansvar för alla resurser.

Nu när vi har en högre militär förmåga, vilket vi är överens om att vi ska ha och som vi har jobbat tillsammans med i Försvarsberedningen, måste vi ändå prioritera vilka insatser som är bäst för Sverige.

Anf. 63 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Ohörsamhet gentemot Försvarsmakten föreligger icke. Vi har regelbundna överläggningar med Försvarsmakten om olika saker och olika balansfrågor, och jag har utmärkta relationer med arméchefen. Någon ohörsamhetsdiskussion tänker jag inte för min del acceptera som ett reellt förhållande.

När det gäller beskrivningen av förberedelse och ansvar är det väl en klok ståndpunkt, och den delar jag helt och hållet. Det ingår alltid i Försvarsmaktens planering när det gäller hur man ska hantera olika typer av internationella uppdrag. Vi gör också förfrågningar innan vi ger ett uppdrag till Försvarsmakten att gå in i en insats så att de yttrar sig i sammanhanget och redovisar konsekvenserna för den egna organisationen. Det genomförs alltså noggranna förberedelser.

De saker som jag har presenterat här är de som av olika skäl, som jag inte behöver upprepa, är prioriterade.

Anf. 64 ORDFÖRANDEN:

Det talade ordet gäller, precis som alltid här i EU-nämnden.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt från Moderaterna som Sverigedemokraterna instämmer i.

Vi kommer till dagordningspunkt 4, Övriga frågor. Är det någonting där som försvarsministern önskar kommentera?

Anf. 65 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Jag vill också informera om att ett styrelsemöte i EDA, Europeiska försvarsbyrån, i försvarsministerformat kommer att ske i anslutning till mötet. På dagordningen står försvarsbyråns budget för 2022, byråns treåriga planeringsramverk och uppdaterade principer för samarbete med tredjeländ.

Därtill ska styrelsen behandla ett mandat för förhandlingar med USA om ett administrativt avtal. Regeringen välkomnar att styrelsen fattar ett beslut om att ge EDA ett mandat så att förhandlingar kan påbörjas med USA. Ett administrativt avtal skulle innebära att USA kan delta i vissa av EDA:s projekt och i Pescoprojekt, vilket vi ser som ett principiellt viktigt steg i det transatlantiska samarbetet.

Avslutningsvis vill jag också informera om att en informell lunch med Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg planeras i samband med försvarsministermötet för att diskutera samarbetet mellan EU och Nato. Resiliens, nya tekniker, klimat och rymden pekas ut som särskilda teman för diskussionen.

Som EU-medlem och nära partner till Nato har Sverige ett intresse av ett fungerande partnerskap mellan dessa organisationer, och regeringen välkomnar ett ökat samarbete. Både EU och Nato är centrala för att hantera komplexa utmaningar i rådande omvärldsläge.

Regeringen avser att uttrycka stöd för ett djupare samarbete mellan EU och Nato gällande att bygga motståndskraft och betona vikten av ökad dialog om klimatfrågor kopplat till säkerhet och försvar.

Anf. 66 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar och tackar försvarsministern för informationen.

Tack också till försvarsministern med medarbetare för närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde och lycka till vid det kommande rådet! Givetvis vill jag också önska försvarsministern med medarbetare en solig och trivsamt helg!

Anf. 67 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Jag önskar ledamöterna en trevlig helg!

§ 4 Utrikes frågor – utveckling
Statsrådet Per Olsson Fridh

Återrapport från extrainsatt videomöte den 11 oktober 2021
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor den 19 november 2021

Anf. 68 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Per Olsson Fridh och hans medarbetare välkomna till dagens EU-nämndssammanträde! Vi inleder med återrapporten från videomötet den 11 oktober 2021. Är det någonting där som statsrådet önskar kommentera?

Anf. 69 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Ordförande! Ni har fått en skriftlig återrapportering, och det finns egentligen inte så mycket att tillägga. Men jag vill ändå säga en sak, för jag tycker att vi hade ett bra samtal sist, inför det här mötet. Det fanns ett förslag på bordet från kommissionen om att börja tina upp en del av de bidrag som var tänkta att gå till Afghanistan och som nu ligger frysta. Det fanns ett stort, ett enhälligt, stöd i rådskonstellationen om att tina upp en del av de här medlen och hitta vägar för att de skulle komma in i Afghanistan – med bra principer och en bra väg framåt, upplever jag.

Det som vi däremot inte riktigt har något att säga om det är hur det sedan har gått, om det här har fastnat i EU-maskineriet eller om mer stöd faktiskt är på väg ut. Situationen i Afghanistan är ju väldigt alarmerande. Kanske kan vi få lite återkoppling på det också när vi träffas i nästa vecka.

Jag har inget mer på återrapporteringspunkten.

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen och går vidare till dagordningspunkt 3, Vattenfrågor inom yttre åtgärder – Centralasien. Det här är en diskussionspunkt.

Anf. 71 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Det här är en diskussionspunkt, för rådet ska också anta slutsatser om de här frågorna om vatten i EU:s externa åtgärder. Vi kommer också att anta slutsatser om offentlig expertis i EU:s yttre och externa åtgärder. Det här har det varit skriftligt samråd om, och det fanns också stöd för regeringens ståndpunkter då när det var skriftligt.

Vi ska också diskutera detta. Jag vill kanske göra en första kort reflektion över något som ni vet att jag återkommer till ibland.

Det är en ganska bekymmersam värld vi lever i just nu. När man som biståndsminister tittar ut över världen ser man att över 40 miljoner människor är på gränsen till svält, att konflikten i Afghanistan pågår och konflikten i Etiopien är på väg mot inbördeskrig, >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<att ett rekordstort antal människor är på flykt, att pandemin pågår, att fattigdomen ökar och så vidare. Och då ska EU:s biståndsministrar träffas på ordinarie möte och diskutera vatten i EU:s externa förbindelser i Centralasien. Man kan omedelbart känna: Borde det inte finnas andra saker för oss att sätta tändarna i?

Men nu är det så här. Vatten är en prioritering i ordförandeskapet, och den är också väldigt central för många av de svåra utmaningar som vi har. Det är alltså inte en oviktig punkt att diskutera. Men vi har efterfrågat även andra frågor, och eventuellt kommer HR/VP eller någon annan att lägga ut orden om lite annat inledningsvis. Vi får se hur det går med det.

Den här frågan ska i alla fall diskuteras. Det är väl såklart bra att det görs. Det handlar om vatten och om geografin i Centralasien. Valet av den geografin är såklart väldigt lämplig i det här fallet. Det är en angelägenhet för Centralasien som ju har brist på vatten och framför allt brist på samarbete kring vatten, vilket ju också leder till konflikt i regionen.

Utrikesminister Ann Linde var i sin roll som ordförande i OSSE i regionen och träffade utrikesministrar under året och pratade också om vatten och vatten kopplat till konflikt. Det har varit omtvistade gränsområden för detta, och en väpnad konfrontation skedde mellan Tadzjikistan och Kirgizistan i våras.

Det här är alltså inte oviktigt alls, och det är en del av EU:s engagemang i regionen och en del av unionens Centralasienstrategi som det ju fattades beslut om 2019. EU är också givare till ett antal fonder som just riktar sig till regionen med vatten via Världsbanken och annat och som handlar om både energi och tillgång till färskvatten.

Sverige har däremot inget bilateralt stöd, inga strategier för detta, i regionen förutom vår Afghanistanstrategi. Därför är det kanske extra viktigt att vi anstränger oss nu för att se till att den här frågan blir bra när EU jobbar med den eftersom vi inte har den själva.

I den här diskussionen handlar det om att framföra att det är viktigt att Centralasienstrategin, som vi ändå har och har varit med och beslutat om 2019, får vara ledande för det här engagemanget från EU:s håll och att det krävs bra regionala relationer mellan EU och Centralasien. Det har väl bara ökat i betydelse, kan man säga, efter det som har hänt i Afghanistan. På det sättet välkomnar vi den här diskussionen.

Det är viktigt att nu koppla vattenfrågan till de större klimatfrågorna och den diskussion som har pågått och pågår nu i samband med COP:mötet i Glasgow om att vi måste öka ambitionerna. Då är vattenfrågan en helt integrerad del i ett bredare klimatarbete, såklart.

Det är väl också så att EU har en del att dela med sig av gällande just det här behovet av att kunna samarbeta regionalt om vatten, vilket jag tror är en nyckel för att de ska få till detta i regionen. Det är bra.

Vi kommer också att påminna om vattenfrågans bidrag i det större perspektivet, inte minst i fråga om att möjliggöra respekten för mänskliga rättigheter brett och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, som ju är intimt förknippade med och kopplade till möjligheter till hygien och rent vatten och så. Dessutom är vattenfrågan också kopplad till den större frågan om mäns våld mot kvinnor som ju tyvärr ökar och också ökar i den här regionen och indirekt är kopplad till något så grundläggande som vattentillgång.

Vår uppgift i denna diskussion tror jag är att se till att inte se vattenfrågan som en isolerad fråga utan koppla den till de större utvecklingsutmaningarna och påminna igen om att detta är en del av EU:s Centralasienstrategi och att det är bra helt enkelt.

Anf. 72 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr ordförande! Jag tackar biståndsmministern för föredragningen.

Mycket av det som biståndsmministern säger håller jag med om. Det gäller bland annat agendan, alltså att andra och bredare frågor skulle vara på er agenda. Men jag får ändå berömma er breda ansats när det gäller Centralasien.

Min analys är att det är bra att Centralasien har kommit upp högre på Sveriges agenda på många sätt, både när det gäller biståndsmministern och utrikesministern. Och mitt eget parti har skrivit en motion om Centralasien för första gången på väldigt länge.

Ska man addera någonting till det som biståndsmministern lyfter fram i sin ståndpunkt är det urfolksdimensionen i vattenfrågorna. Vi vet att det finns folkgrupper, till exempel badakhshanifolket, som har förvägrats rättigheter till vatten. Det har historiskt påverkat deras livsmöjligheter i Tadzjikistan. Vi vet också att det krig som var i Ferganadalen mellan Tadzjikistan och Uzbekistan hade sin grund just i mark- och vattenfrågor. Det gör att detta perspektiv ändå är viktigt när vi pratar om Centralasien. Detta vill jag skicka med.

Anf. 73 ORDFÖRANDEN:

Det finns en kanslikommentar om att det i samband med rådsmötet kommer att vara en informell diskussion. Det vill statsrådet kanske kommentera.

Anf. 74 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Den höga representanten, Josep Borrell, har också bjudit in chefen för USAID, som är en kombination av Sida och biståndspolitisk ledning i USA. Det är Samantha Power, och många av oss kanske känner till henne från hennes roll som tidigare amerikansk FN-ambassadör under Obamatiden. Hon är inbjuden för att träffa oss för ett informellt samtal. Det är såklart väldigt bra. Många av vår tids stora utmaningar kräver ett närmare samarbete mellan EU och USA, och USA är på många sätt tillbaka i flera av dessa ödesfrågor. Det handlar om jämställdhet, klimat och demokrati-frågor där vi har många gemensamma ytor. Hon kommer att berätta om sin strategi som är ganska ny för USAID. Och vi ska använda denna stund till att egentligen bara bekräfta vikten av att vi hittar samarbete både på policynivå och på marken på olika sätten.

Givet att vi får tillfälle att få medlemsstaterna att kommentera detta är det jämställdheten, klimatet och demokratin som kommer att vara de tre hållpunkter som jag avser att kommentera.

Sedan finns det såklart kontexter här, men det beror på vilka som dyker upp. Afghanistan och Etiopien men också Sudan är en sådan, givet den väldigt allvarliga backlash som har skett där och som kan vara viktig att vi jobbar med. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Jag och Samantha Power har tillsammans skrivit några brev till Etiopiens utrikesminister om behovet av humanitärt tillträde. Vi kanske gemensamt behöver ligga på en del andra intressenter för att lösa upp en del knutar i dessa svåra kontexter. I så fall är det bra. Men det är svårt att veta exakt hur denna diskussion på FAC i nästa vecka kommer att bli.

Anf. 75 FREDRIK MALM (L):

Jag har full förståelse för statsrådets och departementets synpunkt att det också finns andra frågor som är viktiga och som borde kunna diskuteras på detta möte. Men nu har vi det som vi har här på dagordningen.

Jag tittade på rådsslutsatserna från juni för två år sedan när strategin antogs. Under punkt 9 står det till exempel väldigt tydligt: efforts to promote accountability of institutions. Detta finns också i till exempel Agenda 2030. Även under punkt 10 betonas promotion and protection of rule of law, human rights, fundamental freedom och så vidare.

Jag tycker att det är viktigt att dessa perspektiv inte glöms på detta möte. I förlängningen är det nämligen medborgarna och invånarna i dessa länder som måste ställa större krav på sina makthavare. Geopolitiskt vet vi att Centralasien är en del av en rysk intressesfär historiskt, kulturellt och så vidare och i ökad grad också en del av den kinesiska intressesfären landvägen västerut. Här är alltså en svensk röst också väldigt viktig. Så detta är ett medskick.

Anf. 76 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen**
<<<Det är därför som vi också försöker sätta denna diskussion i kontexten av just Centralasienstrategin och inte isolerat. Då får vi med oss dessa viktiga perspektiv och påminner också om dem.

När det finns så begränsad tillgång till en så enormt central resurs som vatten är den också föremål för maktkorruption och blir en gnista för väpnad konflikt och för humanitärt lidande. Då går det inte att komma åt den från bara ett håll, utan då måste vi ha denna helhet, och det ska vi försöka göra.

Anf. 77 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då tackar jag statsrådet, som i dagligt tal brukar tituleras biståndsminister, för närvaro tillsammans med sina medarbetare vid dagens EUN-sammanträde och önskar lycka till vid det kommande rådsmöte. Givetvis önskar vi er också en solig och trevlig helg.

Anf. 78 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Herr ordförande! Jag tackar för det och önskar nämnden detsamma.

§ 5 Jordbruks- och fiskefrågor
Statssekreterare Per Callenberg
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 11–12 oktober 2021
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 15 november 2021

Anf. 79 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statssekreterare Per Callenberg med medarbetare välkomna hit.

Då, statssekreteraren, undrar jag om det finns någonting att säga med anledning av återrapporten.

Anf. 80 Statssekreterare PER CALLENBERG:

Ordförande! Det har gått ut skriftlig information om detta, och jag är beredd att svara på frågor.

Anf. 81 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen!

Jag vill uppmärksamma detta med kompletterande mervärde. Det måste tas upp; det är en klassiker. Det som har sagts på utskottet tidigare behöver inte nödvändigtvis återupprepas på EU-nämndens sammanträde. Jag vet att några tycker att det är väldigt bra att jag säger det, och därför säger jag det igen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Marknadssituationen – information från kommissionen. Detta är både en informations- och en diskussionspunkt.

Anf. 82 Statssekreterare PER CALLENBERG:

Herr ordförande! Jag tolkar ordföranden som att han gärna ser att jag håller mig rimligt kortfattad.

På rådet kommer marknadssituationen att behandlas, vilket är en återkommande fråga på dagordningen. Kommissionen väntas redogöra för marknadssituationen följt av en diskussion mellan medlemsstaterna.

Regeringen anser att det är positivt att kommissionen med jämna mellanrum informerar om utvecklingen på marknaden.

Anf. 83 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr ordförande! Jag tackar statssekreteraren för en kort och koncis föredragning.

Det är ett väldigt speciellt läge just nu med ett högt kostnadsläge för insatsvaror för jordbruk och annat, vilket såklart påverkar lönsamheten. Det är en oroande utveckling mot bakgrund av de målsättningar som Sverige har när det gäller ökad livsmedelsproduktion. De totala kostnadsökningarna har beräknats, och det handlar om stora pengar.

Tittar man på vad som hände 2018 vid torkan var det även då en stor kostnadschock. Det som vi kunde göra då var att se till att vi gav möjligheter, och tog möjligheter, att stötta näringen på olika sätt.

Nuvarande utveckling är inte av samma omfattning som vid torkan 2018, men det finns en oro kopplad till vad som händer och sker. Det som

Min fråga är om statssekreteraren kan bedöma vilka förutsättningar som skulle kunna finnas att införa något motsvarande nationellt stöd – inte om vi ska göra det, men om det finns förutsättningar inom EU att få möjlighet att införa ett motsvarande nationellt stöd om det går i den riktning som allt pekar på just nu, vilket vi självklart hoppas inte ska vara fallet.

Anf. 84 Statssekreterare PER CALLENBERG:

Herr ordförande! När det gäller den marknadssituation som kommer att diskuteras på ministerrådet kommer det antagligen att handla en hel del om griskött. Det är det som den akuta krisen i Europa handlar om. Nu är Sverige inte drabbat av det. Många andra europeiska länder är väldigt exponerade mot den kinesiska marknaden, och det har varit kraftigt sjunkande priser på griskött. Jag tror att fokus kommer att ligga där.

Apropå det som Annika Qarlsson tar upp vill jag säga att jag delar den oro som hon uttrycker. Vi ser en väldigt stark prisökning på diesel och bensin men också på el och gas. Och priset på gas påverkar till exempel handelsgödselpriser och annat. Marknaderna påverkas på olika sätt, och priserna går upp på insatsvaror. Detta drabbar jordbruksnäringen, inte minst skogsbruksnäringen. Men det drabbar också brett, får jag tillägga. Det blir en ganska bred samhällseffekt, vilket gör att detta har en lite annan karaktär än det som hände under torkan.

När det gäller den direkta frågan om möjligheten att införa någon typ av nationellt stöd blir svaret från mig att det förstås återstår att se. Vi såg under covid-19 att många av regelverken ändå öppnades upp på olika sätt när det gäller till exempel en regional fond. Det dök också upp nya fonder. Men det är för tidigt att nu säga någonting om framtiden. Det är i så fall ett sådant scenario som man skulle kunna se framför sig och att det skulle möjliggöras på det sättet. Men jag har inga signaler i dag om att det skulle komma sådana möjligheter.

Anf. 85 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen!

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, slutsatser om EU:s nya skogsstrategi för 2030 – godkännande. Detta är en beslutsärende.

Anf. 86 Statssekreterare PER CALLENBERG:

Herr ordförande! Vi har diskuterat EU:s nya skogsstrategi flera gånger på kort tid. Först var det överläggningar i september och sedan inför rådsmötet i oktober. Som ni vet har det också pågått förhandlingar om rådsslutsatser kring just strategin. Nu är de klara, och det finns ett förslag att ta ställning till. Det handlar alltså om att säga ja eller nej. Och Sverige har varit aktivt under förhandlingarna.

På många sätt och på flera punkter speglar resultatet också det som vi har matat in i processen. Vi har haft nära dialog och samarbete med likasinnade medlemsstater, inte minst Finland och Österrike. Vi har också haft en hel del kontakt med Tyskland och Frankrike, som i flera frågor har

haft liknande uppfattningar som Sverige, och alltmer lika uppfattningar nu än tidigare.

På det hela taget är regeringen nöjd med de rådsslutsatser som nu läggs fram för antagande. De skickar tydliga och viktiga signaler till kommissionen. Och jag vill lyfta fram några slutsatser som vi ser som särskilt viktiga.

Den första är att slutsatserna välkomnar att kommissionens meddelande om den nya skogsstrategin har presenterats utan att den välkomnar strategin i sig. Det är en viktig och tydlig signal till kommissionen.

Den andra är att rådet lyfter upp medlemsstaternas kompetens i förhållande till skogliga frågor. Det har varit en hel del diskussion under förhandlingarnas gång om formuleringarna kring det här, och Sverige har varit drivande för att slutsatserna fortsätter att framhålla medlemsstaternas kompetens i skogliga frågor. På det sättet värnar vi det nationella självbestämmandet. Det är en viktig fråga för Sverige.

För det tredje välkomnar slutsatserna högt satta ambitioner när det gäller klimat och miljö.

För det fjärde betonar rådet att strategin skulle ha behövt en balanserad vision i förhållande till de tre hållbarhetsdimensionerna. Av slutsatserna framgår det nu att det i det vidare arbetet med genomförandet av strategin behövs ett ökat fokus på socioekonomiska aspekter.

För det femte noterar rådet det aviserade lagförslaget om skogliga data, som förväntas innehålla strategiska planer för skogar och vill se förtydliganden om mervärden.

Det finns också andra viktiga medskick i rådsslutsatserna som vi från svensk sida har anledning att vara nöjda med, men jag stannar där. Sammanfattningsvis anser regeringen att rådsslutsatserna ligger i linje med den ståndpunkt som regeringen tidigare överlagt och samrått med riksdagen om och att Sverige bör stödja rådsslutsatserna.

Det är viktigt att slutsatserna antas så fort som möjligt, och det är angeläget att kommissionen får återkopplingen från rådet. Ju tidigare signalen från rådet går fram, desto större är chansen att kommissionen tar till sig och att rådets synpunkter faktiskt påverkar genomförandet av strategin.

Anf. 87 JOHN WIDEGREN (M):

Herr ordförande! Vi hade en diskussion om detta i går. Jag håller med om mycket av vad statssekreteraren sa, nämligen att mycket av det vi har förhandlat om finns med i rådsslutsatserna.

Regeringen skriver i ståndpunkten att man har varit drivande i frågan. Det kan väl ha varit på slutet. Snarare har man varit lite återhållsam, särskilt under våren, när det gällde att haka på övriga skogsallierade. Men jag tycker att det är jättebra att man har kommit igång och nu är drivande i frågan. Nu ska Sverige vara drivande i skogsfrågan på EU-nivå.

Jag instämmer i det statssekreteraren avslutade med, nämligen att ju fortare och tydligare kommissionen får se rådsslutsatserna desto bättre. Från Moderaternas sida vill vi skicka med att man tydligt bevakar att kommissionen tar till sig av rådsslutsatserna så att man inte seglar i väg i en massa märkliga och konstiga förslag när det gäller skogsstrategin. Så

har det ju varit i grunden. Rådsslutsatserna ska verkligen få ett starkt inflytande i hur man tar skogsstrategin vidare.

Herr ordförande! Vi har ingen avvikande ståndpunkt, utan vi tycker att regeringen har landat rätt.

Anf. 88 STAFFAN EKLÖF (SD):

Herr ordförande! Jag tänkte haka på frågan om att bevaka rådsslutsatserna.

Vi ser i handlingarna att Luxemburg inte har riktigt samma syn som Sverige med avseende på balansen mellan de tre dimensionerna av hållbarhet. De är tveksamma till en mening. Hur ser statssekreteraren på hur mötet kommer att utveckla sig? Är man beredd att från Sveriges sida försvara de skrivningar som är positiva för Sverige.

Anf. 89 Statssekreterare PER CALLENBERG:

Ordförande! Apropå John Widegrens fråga tänker jag att processen är långt ifrån klar i och med mötet. Vi ser redan nu att det kommer att bli diskussioner i anslutning till mötet i hur rådsslutsatserna tas emot av andra. Där får vi från svensk sida vara nöjda att vi har fått så mycket genomslag och att vi har alla medlemsstaternas samfälliga utlåtande. Men det betyder inte att allt är klart, utan vi kommer att behöva bevaka och fortsätta att följa upp de svenska prioriteringarna över lång tid.

Sedan var det Staffan Eklöfs fråga om detta är klart eller inte – apropå det luxemburgska inspelet. Nu är detta släppt och det är en färdig text som medlemsstaterna står bakom. Nu är det inte några förhandlingar som återstår på mötet, utan nu är det att ta ställning ja eller nej. Jag förväntar mig att rådmötet kommer att ställa sig bakom rådsslutsatserna.

Anf. 90 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Då kommer vi till dagordningspunkt 5, Övriga frågor, a–g. Finns det något där som statssekreteraren önskar kommentera?

Anf. 91 Statssekreterare PER CALLENBERG:

Herr ordförande! Nej, inget som jag tror behöver kommenteras omedelbart. Men jag är förstås beredd att svara på frågor om det utskickade materialet.

Anf. 92 JOHN WIDEGREN (M):

Herr ordförande! Vi lyfte i går upp frågan under punkt f om problem med brunbjörnar och vargar. Statssekreteraren redogjorde bra och tydligt för innebörden i brevet. Det är på sin plats med ett medskick från Sveriges sida att vi ändå instämmer i att det finns problem med de stora rovdjuren, särskilt vad gäller livsmedelsproduktion och betesproduktion. Däremot behöver vi inte ställa oss bakom slutsatserna att vi ska ha en EU-gemensam lösning, som brevet låter påskina, utan snarare att om det blir en diskussion att statssekreteraren framhåller vikten av att lösa problemen på nationell nivå.

2021/22:12
12 november

Anf. 93 HÅKAN SVENNELING (V):

Don't get me started on vargar kan vara en bra regel för mig som kommer från Värmland.

När man läser denna typ av brev slås man av bristen på förståelse för att det finns länder som gränsar mot länder som inte är med i EU och som de delar en vargpopulation med. Jag skickar med detta till statssekreteraren.

När det gäller punkten d, WTO, tycker vi att man från WTO:s sida måste uppmärksamma företagens ansvar i större utsträckning och möjligheten att ställa dem till svars. Det är en randanmärkning.

Anf. 94 Statssekreterare PER CALLENBERG:

När det gäller punkten 5 f pratar vi gärna om hur vi arbetar med den svenska viltförvaltningen. Det är ingen hemlighet att det ibland finns problem, och vi jobbar på att lösa dem. När de uppstår löser vi dem, och sedan dyker nya problem upp.

Vi pratar om problemen utifrån att det är ett svenskt arbete som behöver bedrivas och, som svar på Håkan Svennelings fråga, i samarbete med grannländer på ett lämpligt sätt. Men det är inget som vi vill göra till en mer EU-fråga.

Anf. 95 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Anf. 96 ORDFÖRANDEN:

Vi börjar med återrapporterna. Har statssekreteraren något han önskar kommentera?

Anf. 97 Statssekreterare PER CALLENBERG:

Ordförande! Jag har inget att tillägga utöver det utskickade materialet, men jag är förstås beredd att svara på frågor.

Anf. 98 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar och tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Inbegripande av Republiken San Marino i Europeiska unionens strategi för den adriatisk-joniska regionen (Eusair). Det är ett antagande och ett beslutsärende.

Anf. 99 Statssekreterare PER CALLENBERG:

Det är den första punkten på dagordningen den 18 november, och det är fråga om rådsslutsatser om San Marinos inkludering i Eusair, Europeiska unionens strategi för den adriatisk-joniska regionen.

På uppmaning av de fyra EU-medlemsstater som ingår i strategin har det slovenska ordförandeskapet tagit fram utkastet till rådsslutsatser, och regeringen har inget att erinra mot att San Marino inkluderas i Eusair och avser att ställa sig bakom rådsslutsatserna vid rådets möte.

Anf. 100 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går in på dagordningspunkt 4, Bidraget från sammanhållningspolitiska program till återhämtning, konkurrenskraftig hållbarhet, den gröna och digitala omställningen, resiliens samt ekonomisk, social och territoriell sammanhållning – utmaningar och möjligheter under de kommande åren. Det är en diskussionspunkt. Och det var en lång rubrik!

Jag utgår från att de olika ämnesområdena så småningom kommer att landa i de olika fackutskotten i Sveriges riksdag.

Anf. 101 Statssekreterare PER CALLENBERG:

Ordförande! Det är alltså en riktlinjedebatt. Jag kommer inte att läsa upp rubriken eftersom ordföranden gjorde det på ett föredömligt sätt.

Det är dock värt att notera att det här är en debatt som kommer och går. Den tas upp med jämna mellanrum i olika sammanhang.

Det slovenska ordförandeskapet har tagit fram en not inför riktlinjedebatten. I den noten lyfts fram den svåra situationen som många

regioner fortsätter att befinna sig i. Det går så långt tillbaka som till finanskrisen, och det har sedan förvärrats av covid-19-krisen.

Speciellt fokus ges till glesbefolkade landsbygdsregioner där bland annat den demografiska situationen med en gles åldrande befolkning riskerar att cementera eftersläpningen.

Ordförandeskapet lyfter också upp hur sammanhållningspolitiken och fondernas investeringar kan bidra till återhämtning samt hur synergier med andra former, inte minst faciliteten för återhämtning och resiliens, RRF, kan uppnås. En annan fråga som lyfts upp är hur man kan skräddarsy investeringar utifrån regionernas specifika behov.

I den här diskussionen avser regeringen att lyfta fram att programmen inom sammanhållningspolitiken har möjlighet att bidra till återhämtning, hållbarhet, grön digital omställning, motståndskraft, ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Samtidigt vill regeringen lyfta fram att det finns utmaningar med att hantera en rad instrument, särskilt när de hela tiden blir fler och fler, till exempel när man på senare tid har lagt till React-EU och RRF parallellt med de fonder som finns sedan tidigare. Så ökar behovet av samordning, och det blir också en större administrativ börda och komplexitet jämfört med tidigare programperioder.

Regeringen anser att sammanhållningspolitiken ska vara långsiktig politik som syftar till att stödja regionernas tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning. Det är också viktigt för regeringen att insatserna bidrar till ett grönt hållbart, socialt och mer innovativt Europa. De insatser som görs ska vara innovativa och ha ett högt EU-mervärde.

Regeringen anser också att EU:s ekonomiska åtgärder till följd av covid-19 bör vara temporära, välriktade, proportionerliga och budgetrestriktiva. Det är ett tillägg som har gjorts efter diskussioner med näringsutskottet. Vid diskussionen i näringsutskottet i går lyftes också frågan om skogens betydelse för regional utveckling. Som jag uppfattade det då är den frågan främst relaterad till lagförslaget som ligger i Fit for 55-paketet, som inte är uppe för diskussion på rådsmötet i nästa vecka. Men som jag sa i utskottet i går är skogens roll för den gröna återhämtningen och för den regionala utvecklingen viktiga frågor som regeringen gärna lyfter fram i de sammanhang där de är relevanta. Jag har själv lyft upp dem vid informella jordbruks- och fiskerådsmöten när vi har haft diskussionen utifrån det perspektivet. Det är ett viktigt perspektiv för regeringen.

Anf. 102 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr ordförande! Vi har pratat om samordningspolitiken under många år. Från de flesta partier i riksdagen har vi hela tiden velat se en minskad budget för detta. Nu har vi att förhålla oss till den budget som har förhandlats fram.

Statssekreteraren lyfte fram några av de utmaningar som finns med flera nya instrument. Det finns ju många, och det är i sig en utmaning. Därför tycker jag att det är oerhört viktigt att man följer upp att pengarna används rätt och utvärderar detta. Det tillägg som statssekreteraren gjorde i dag är alldeles utmärkt. Detta följer den diskussion som fördes i näringsutskottet i går.

Jag har också en annan fråga, som kanske är en randanmärkning. Min uppfattning är att regeringen inte alltid är på tårna vad gäller digital

omställning. Detta ska jag inte lägga ut texten om i dag, för vi ska vara kärnfulla. Den här noten innehåller dock en hel del om digital omställning. I den första delen av regeringens ståndpunkt står det också ”grön och digital omställning”, men i den andra delen gör det inte det – därav min randanmärkning.

Vi vet ju allihop att digital omställning är nödvändig för den gröna omställningen. Även för sammanhållningen och för alla de regioner som statssekreteraren tog upp, som förmodligen befinner sig i ett sämre läge nu efter pandemin, är detta oerhört avgörande för att nå framgång. Därför vill jag betona den digitala omställningen.

Anf. 103 FREDRIK MALM (L):

Ordförande! Jag tackar statssekreteraren för redogörelsen.

Vi har egentligen inga synpunkter på det som står i ståndpunkten, men det bör väl även betonas att medlemsstaterna bör förstärka sin kapacitet att söka de medel som finns och att få kvalitet i de insatser som görs. Det är lite så och så på den fronten ibland. Detta handlar ju även om eftersatta områden i unionen. Det kan finnas brister i transparens och demokrati i områden i unionen, så det är väldigt viktigt att EU följer upp att de utbetalade medlen går till rätt saker och att systemen är transparenta.

Jag studsade till på meningen om att insatserna ska vara innovativa och ha högt EU-mervärde. Det känns lite konsultigt skrivet. De ska ju också ha ett högt mervärde för invånarna i de områden som får stöden. Jag vet heller inte om de alltid behöver vara så innovativa; snarare ska de bidra till ökad kvalitet i levnadsvillkoren i dessa områden. Detta är ett medskick.

I det stora hela handlar ju sammanhållningspolitiken om att dämpa polarisering, populism, extremism och så vidare samt om att bidra till ett ökat förtroende för demokratin i det långa loppet hos alla invånare i Europeiska unionen genom att hela unionen växer och man minskar skillnader och ojämlikhet. Det perspektivet ska inte glömmas.

Anf. 104 ORDFÖRANDEN:

Konsultigt skrivna kommentarer vill vi ju absolut inte ha här i EU-nämnden; det är helt korrekt.

Anf. 105 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Vi i SD är som bekant ganska kritiskt inställda till sammanhållningspolitiken, som vi anser är väldigt kostsam för svensk del utan betydande mervärde. Därför ställer vi oss heller inte bakom förslaget till svensk ståndpunkt utan har här en avvikande ståndpunkt. Vi skulle önska en betydligt mer kritisk utgångspunkt i den svenska ståndpunkten. Vi motsätter oss inrättande av fler investeringsfonder och anser att fokus borde vara avveckling av befintliga fonder snarare än att öppna för fler.

Anf. 106 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Ordförande! Jag tackar statssekreteraren för redogörelsen.

Nu när det blev en sådan pratlust här kan jag inte låta bli att understryka vikten av klimat i den gröna omställningen och vikten av att sammanhållningspolitiken ordentligt bidrar till, och inte motverkar, arbetet när det gäller klimatutmaningar.

Anf. 107 Statssekreterare PER CALLENBERG:

Ordförande! Jag tar med mig medskicket om Regeringskansliets språkbruk när det gäller konsultsvenska.

Jag ska försöka svara i ett svep. Jag kan börja med det som Fredrik Malm anförde. Sammanhållningspolitiken syftar ju i grunden till att hålla ihop Europa, och pengarna ska gå till de delar av Europa som har störst utmaningar. I den svenska fördelningen kan vi också se att det är precis så vi jobbar. Den dimensionen ska vi absolut inte glömma; den är ju väldigt viktig.

Jag vill ändå försvara meningen med ”innovation och högt EU-mervärde”, lite utifrån det perspektiv som Jessika Roswall lyfte upp. När det gäller hur vi bäst använder de här pengarna, åtminstone för svensk del, vill jag hävda att det råder väldigt stor samstämmighet mellan regionerna, Tillväxtverket och oss i regeringen om att det är just i grön och digital omställning som pengarna kommer till nytta. Det kan handla om kompetensutveckling, investeringar i småföretag eller olika typer av stöttande åtgärder för omställning i näringslivet. Denna omställning är i dag grön och digital. Den är också, apropå Amanda Palmstiernas kommentar, klimatvänlig, för den ska vara hållbar.

Det här är någonting som jag tycker att vi lyckas bra med i Sverige, särskilt inom till exempel Regionalfonden. Det är svårare med de nya fonderna, och det har ju också kommit en del kritik mot det här. När det handlar om tillfälliga medel, till exempel i fråga om jakt, är det svårare att göra långsiktiga och uppbyggliga insatser. Inom det ordinarie arbetet – som exempel vill jag lyfta fram Fonden för en rättvis omställning – är det väldigt tydligt fokus på just grön och digital omställning, även om det är svårare att få ut pengarna från sådana fonder.

På europeisk nivå kan man ibland ifrågasätta om det verkligen är grön och digital omställning som gäller. Det är också därför vi väljer uttryck som att vi vill ha hög innovationsgrad i åtgärderna. Detta är mot bakgrund av att vi ser att det inte alltid är så. Precis som Fredrik Malm lyfte fram finns det också ett behov av att följa upp pengarna och se till att de faktiskt går till det som de borde gå till.

Anf. 108 ORDFÖRANDEN:

Jag är extra tacksam för att statssekreteraren förtydligade det konsultigt skrivna och att det blev väldigt tydligt för nämndens ledamöter vad detta innebär.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt från Sverigedemokraterna.

Jag tackar statssekreterare Callenberg med medarbetare för närvaron vid de två olika rådskonstellationerna och önskar lycka till vid kommande rådsmöten.

Som sista ord vill jag tillönska er alla en riktigt solig och trivsamt helg. Jag hoppas att värmen bistår oss alla och att ni kommer att kunna vara utvilade till måndagens värv.

§ 1 Utrikes frågor

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Utrikesminister ANN LINDE (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Utrikesminister ANN LINDE (S)	2
Anf. 5 HANS ROTHENBERG (M).....	3
Anf. 6 LUDVIG ASPLING (SD).....	3
Anf. 7 HÅKAN SVENNELING (V).....	4
Anf. 8 SOFIA DAMM (KD).....	4
Anf. 9 FREDRIK MALM (L)	4
Anf. 10 Utrikesminister ANN LINDE (S)	4
Anf. 11 HANS ROTHENBERG (M).....	5
Anf. 12 Utrikesminister ANN LINDE (S)	6
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 14 Utrikesminister ANN LINDE (S)	6
Anf. 15 FREDRIK MALM (L)	6
Anf. 16 ANNIKA QARLSSON (C).....	7
Anf. 17 LUDVIG ASPLING (SD).....	7
Anf. 18 HÅKAN SVENNELING (V).....	7
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 20 Utrikesminister ANN LINDE (S)	8
Anf. 21 LUDVIG ASPLING (SD).....	9
Anf. 22 Utrikesminister ANN LINDE (S)	9
Anf. 23 FREDRIK MALM (L)	9
Anf. 24 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 25 Utrikesminister ANN LINDE (S)	10
Anf. 26 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S)	10
Anf. 28 LUDVIG ASPLING (SD).....	11
Anf. 29 Utrikesminister ANN LINDE (S)	11
Anf. 30 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 31 Utrikesminister ANN LINDE (S)	11
Anf. 32 ORDFÖRANDEN.....	11

§ 2 Utrikes frågor

.....	12
Anf. 33 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 34 Utrikesminister ANN LINDE (S)	12
Anf. 35 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	13
Anf. 36 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	14
Anf. 37 ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 38 HÅKAN SVENNELING (V).....	14
Anf. 39 ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 40 HANS ROTHENBERG (M).....	15
Anf. 41 Utrikesminister ANN LINDE (S)	15
Anf. 42 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	16
Anf. 43 Utrikesminister ANN LINDE (S)	17
Anf. 44 HÅKAN SVENNELING (V).....	18

Anf. 45	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	18
Anf. 46	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	18
Anf. 47	ORDFÖRANDEN	18
Anf. 48	Utrikesminister ANN LINDE (S)	18
§ 3 Utrikes frågor – försvar		19
.....		19
Anf. 49	ORDFÖRANDEN	19
Anf. 50	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	19
Anf. 51	ORDFÖRANDEN	19
Anf. 52	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	20
Anf. 53	ORDFÖRANDEN	20
Anf. 54	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	20
Anf. 55	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	21
Anf. 56	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	21
Anf. 57	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 58	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	22
Anf. 59	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 60	HÅKAN SVENNELING (V)	23
Anf. 61	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	24
Anf. 62	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	24
Anf. 63	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	24
Anf. 64	ORDFÖRANDEN	25
Anf. 65	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	25
Anf. 66	ORDFÖRANDEN	25
Anf. 67	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	25
§ 4 Utrikes frågor – utveckling		26
.....		26
Anf. 68	ORDFÖRANDEN	26
Anf. 69	Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	26
Anf. 70	ORDFÖRANDEN	26
Anf. 71	Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	26
Anf. 72	HÅKAN SVENNELING (V)	28
Anf. 73	ORDFÖRANDEN	28
Anf. 74	Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	28
Anf. 75	FREDRIK MALM (L)	29
Anf. 76	Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	29
Anf. 77	ORDFÖRANDEN	29
Anf. 78	Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	29
§ 5 Jordbruks- och fiskefrågor		30
.....		30
Anf. 79	ORDFÖRANDEN	30
Anf. 80	Statssekreterare PER CALLENBERG	30
Anf. 81	ORDFÖRANDEN	30
Anf. 82	Statssekreterare PER CALLENBERG	30
Anf. 83	ANNIKA QARLSSON (C)	30
Anf. 84	Statssekreterare PER CALLENBERG	31
Anf. 85	ORDFÖRANDEN	31
Anf. 86	Statssekreterare PER CALLENBERG	31
Anf. 87	JOHN WIDEGREN (M)	32
Anf. 88	STAFFAN EKLÖF (SD)	33

Anf. 89 Statssekreterare PER CALLENBERG.....	33	2021/22:12
Anf. 90 ORDFÖRANDEN.....	33	12 november
Anf. 91 Statssekreterare PER CALLENBERG.....	33	
Anf. 92 JOHN WIDEGREN (M).....	33	
Anf. 93 HÅKAN SVENNELING (V).....	34	
Anf. 94 Statssekreterare PER CALLENBERG.....	34	
Anf. 95 ORDFÖRANDEN.....	34	

§ 6 Allmänna frågor – sammanhållning

.....	35
Anf. 96 ORDFÖRANDEN.....	35
Anf. 97 Statssekreterare PER CALLENBERG.....	35
Anf. 98 ORDFÖRANDEN.....	35
Anf. 99 Statssekreterare PER CALLENBERG.....	35
Anf. 100 ORDFÖRANDEN.....	35
Anf. 101 Statssekreterare PER CALLENBERG.....	35
Anf. 102 JESSIKA ROSWALL (M).....	36
Anf. 103 FREDRIK MALM (L)	37
Anf. 104 ORDFÖRANDEN.....	37
Anf. 105 MARTIN KINNUNEN (SD)	37
Anf. 106 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	37
Anf. 107 Statssekreterare PER CALLENBERG.....	38
Anf. 108 ORDFÖRANDEN.....	38